

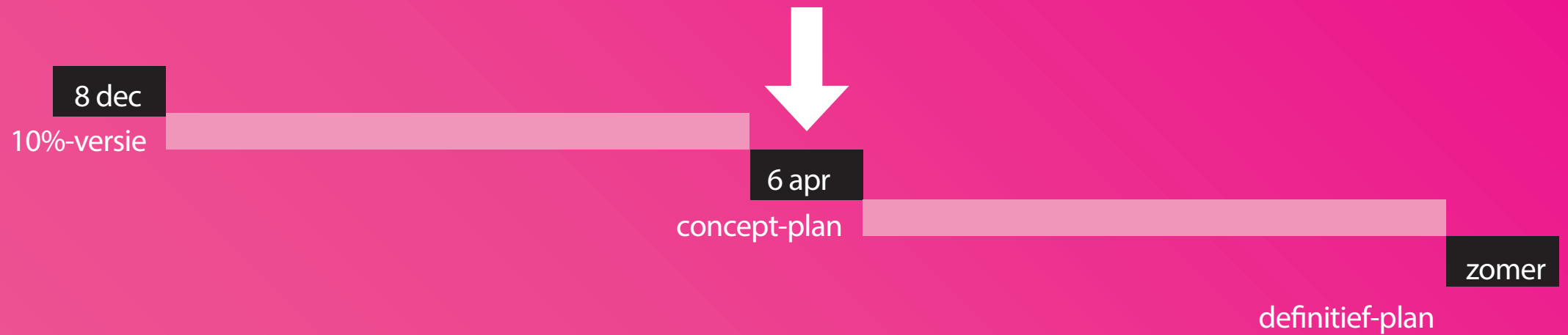
PRESENTATIE
CONCEPT-PLAN

PARKENTOEKOMST

Visie en ontwikkelingsplan voor de parken

**SONSBEEK
ZIJPENDAAL
GULDEN BODEM**

Waar staan we in het proces?

De parken zijn prachtig!

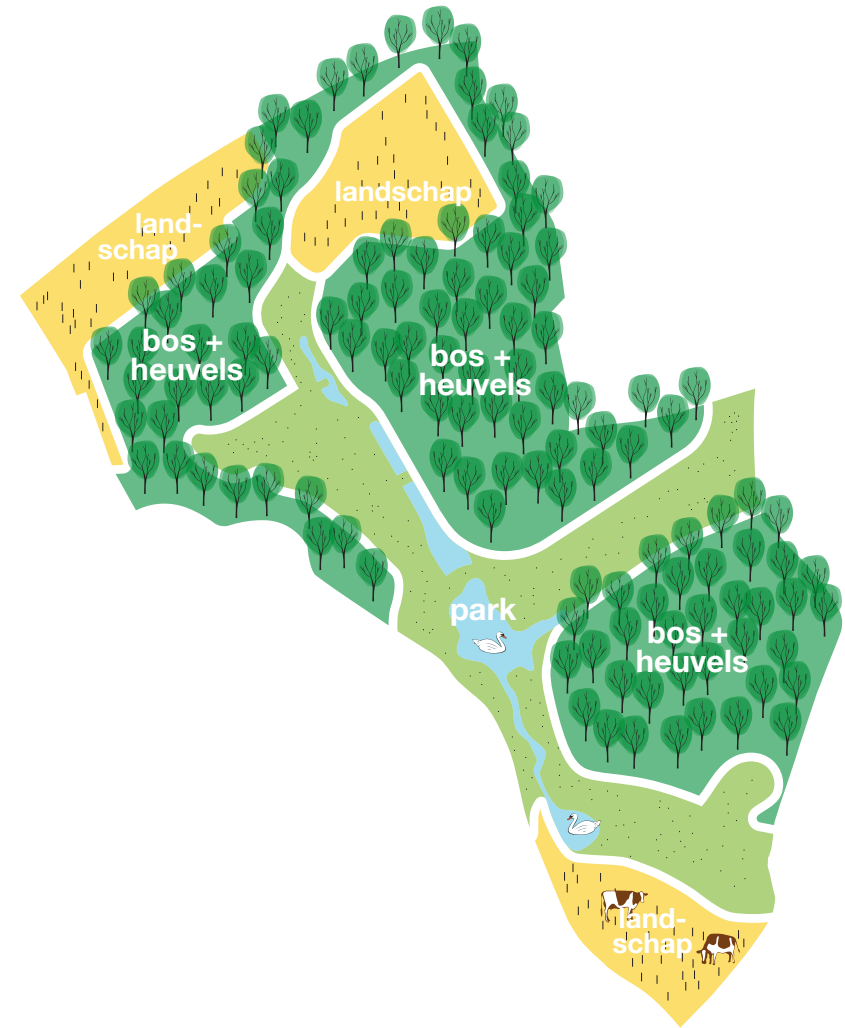
“De barbaarse schoonheid van
de wildernis zelf”

Citaat van de Engelse filosoof Anthony
Ashley Cooper, Earl of Shaftesbury, in
The Moralist (1709) over het Engelse
landschapspark in relatie tot baroktuinen

Topvoorbeeld van arcadisch
landschapspark

Schilderij Villa Sonsbeek, schilder en datum onbekend

Drie parksferen

Intensieve parkzone, bos en landschappelijke kamers

Werken in de geest van de rijke tuinhistorie met het visier op de toekomst

Het oorspronkelijke script kan worden afgeleid uit huidige situatie en oude prenten, maar biedt ook (beperkt) ruimte voor nieuwe interpretaties en vertalingen

Calque van Sonsbeek, datum onbekend, bron:

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

+ Opgaven huidige tijd: biodiversiteit,
klimaatverandering en toenemende bezoekersaantallen

Sonsbeek tijdens de hittegolf zomer 2019

Park als 'traag theater' waarin elk gebouw,
boom of clump meespeelt in een ruimtelijk spel

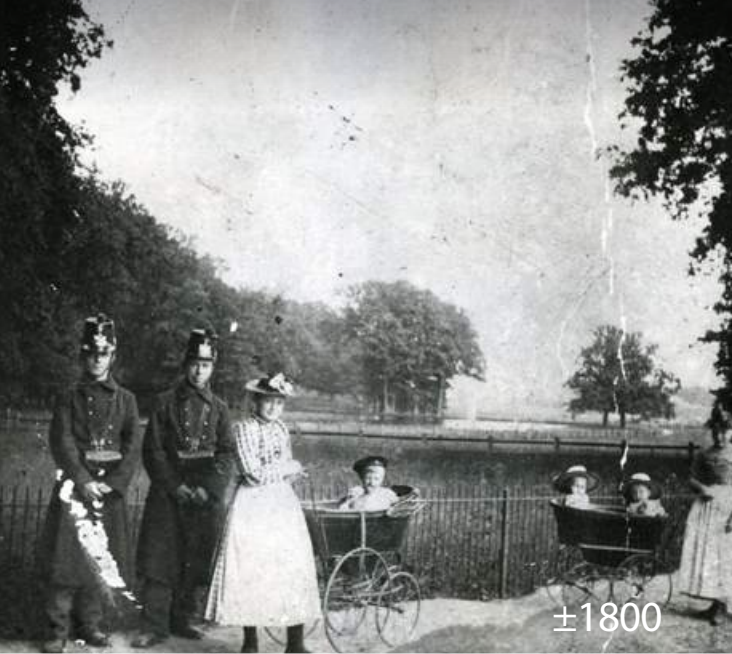

De spelers spelen levenslang mee en veranderen dus van gedaante: van jongeling tot grijsaard

Alle spelers moeten uiteindelijk worden vervangen: hun leven is eindig, terwijl het theater doorgaat.

Een goede vervangingsstrategie, waarbij schoksgewijze veranderingen zo veel mogelijk worden voorkomen, is dus cruciaal.

'Hans en Grietje', de twee tamme kastanjes in Gulden Bodem (350 jaar oud!)

Ook de toeschouwers zijn veranderd, en zullen blijven veranderen

Inhoud

A. Plan op hoofdlijnen

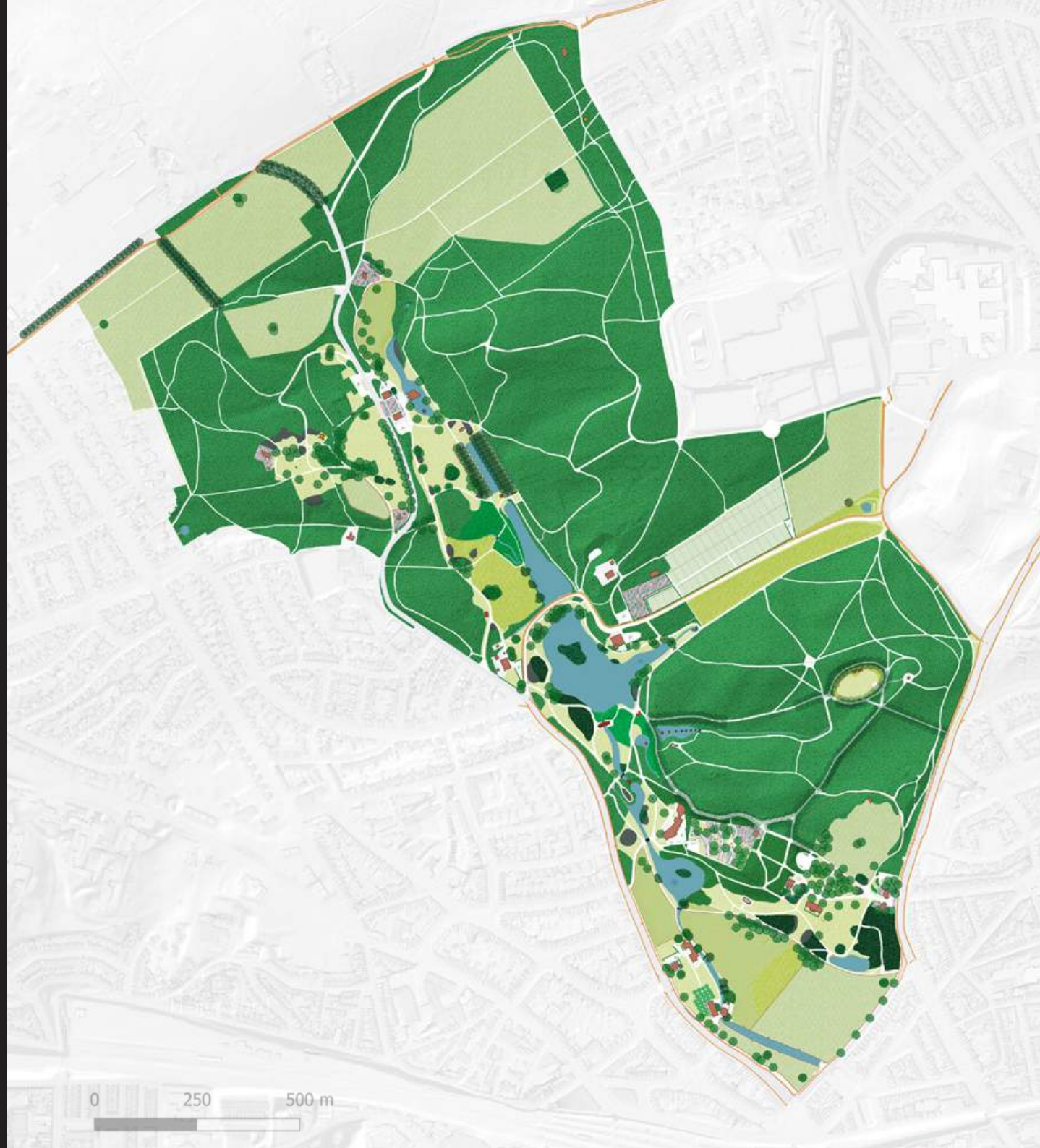
1. Beplanting
2. Open ruimtes
3. Paden
4. Zonering en spreiding
5. Entrees
6. Water en sprengkoppen

B. Plankaart inzoom per deelgebied

A

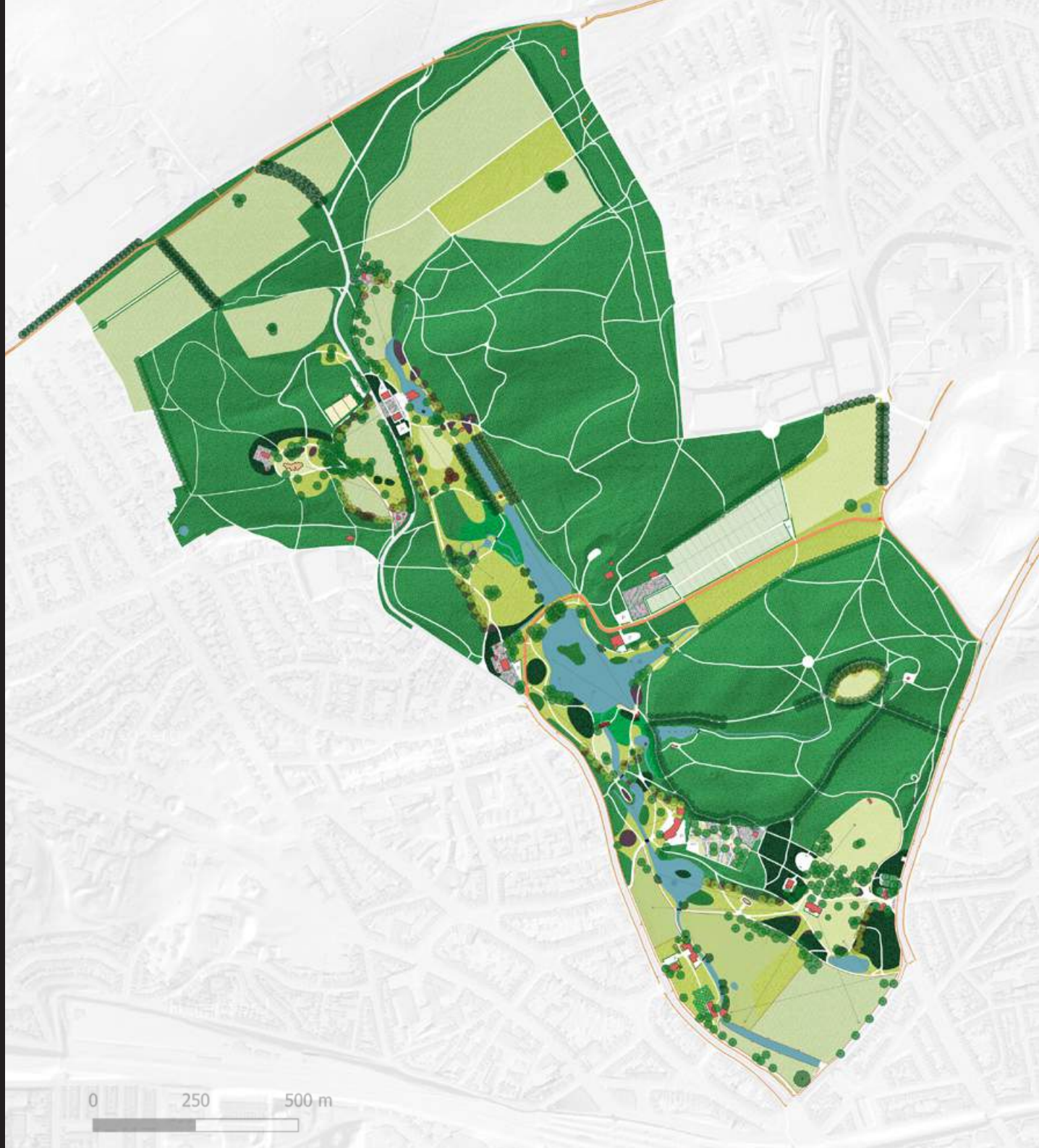
Plan op hoofdlijnen

- Bepanting**
- Bos
 - Bronbos
 - Bos met wintergroene ondergroei
 - Gemengde clump
 - Boomgroep
 - Laan
 - Solitaire boom
 - Elzenstoof
 - Verfraaide bosrand
 - Haag
 - Rhododendrongroep
 - Mantelzoom-rand
- Weides**
- Natuurweide
 - Hooiland
 - Gazon
 - Agrarische weide
- Overig**
- Water
 - Privétuin
 - Volkstuinen
 - Bebouwing
 - Kunstwerken
 - Fietspaden

Huidige situatie

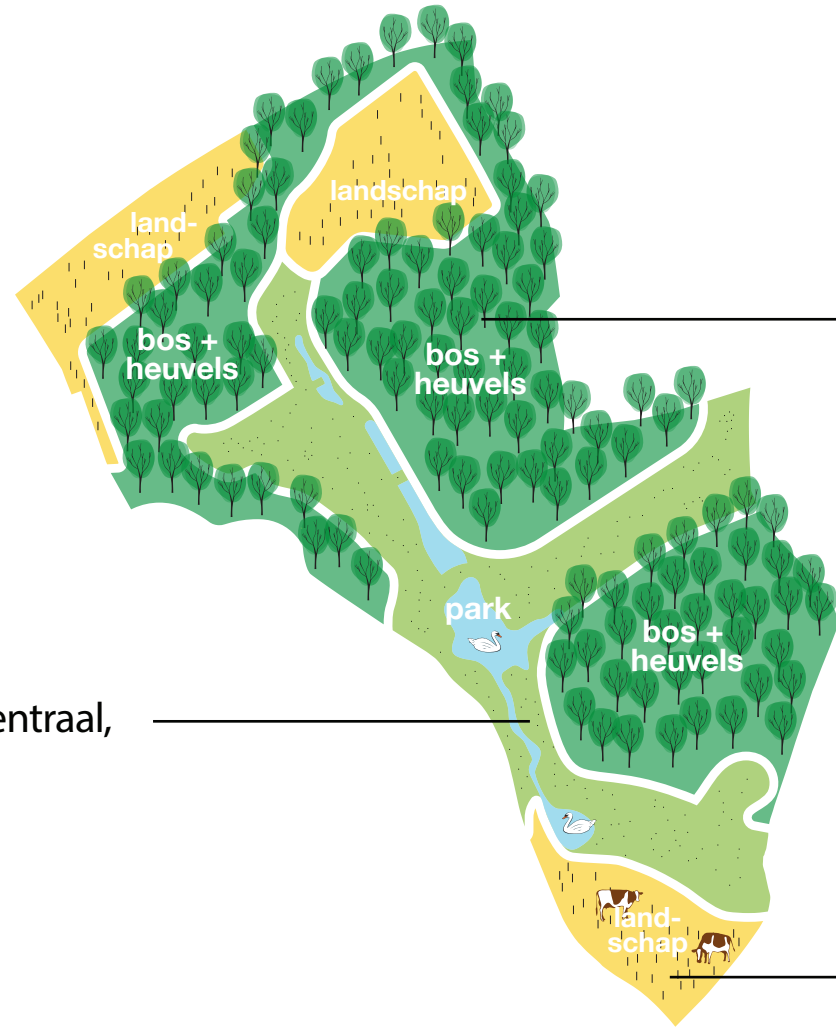
- Beplanting**
- Bos
 - Bronbos
 - Bos met wintergroene ondergroei
 - Gemengde clump
 - Boomgroep
 - Laan
 - Solitaire boom
 - Elzenstoof
 - Verfraaide bosrand
 - Haag
 - Rhododendrongroep
 - Mantelzoom-rand
- Weides**
- Natuurweide
 - Hooiland
 - Gazon
 - Agrarische weide
- Overig**
- Water
 - Privétuin
 - Volkstuinen
 - Moestuin
 - Bebouwing
 - Kunstwerken
 - Fietsstraat

Plankaart

1

Beplanting

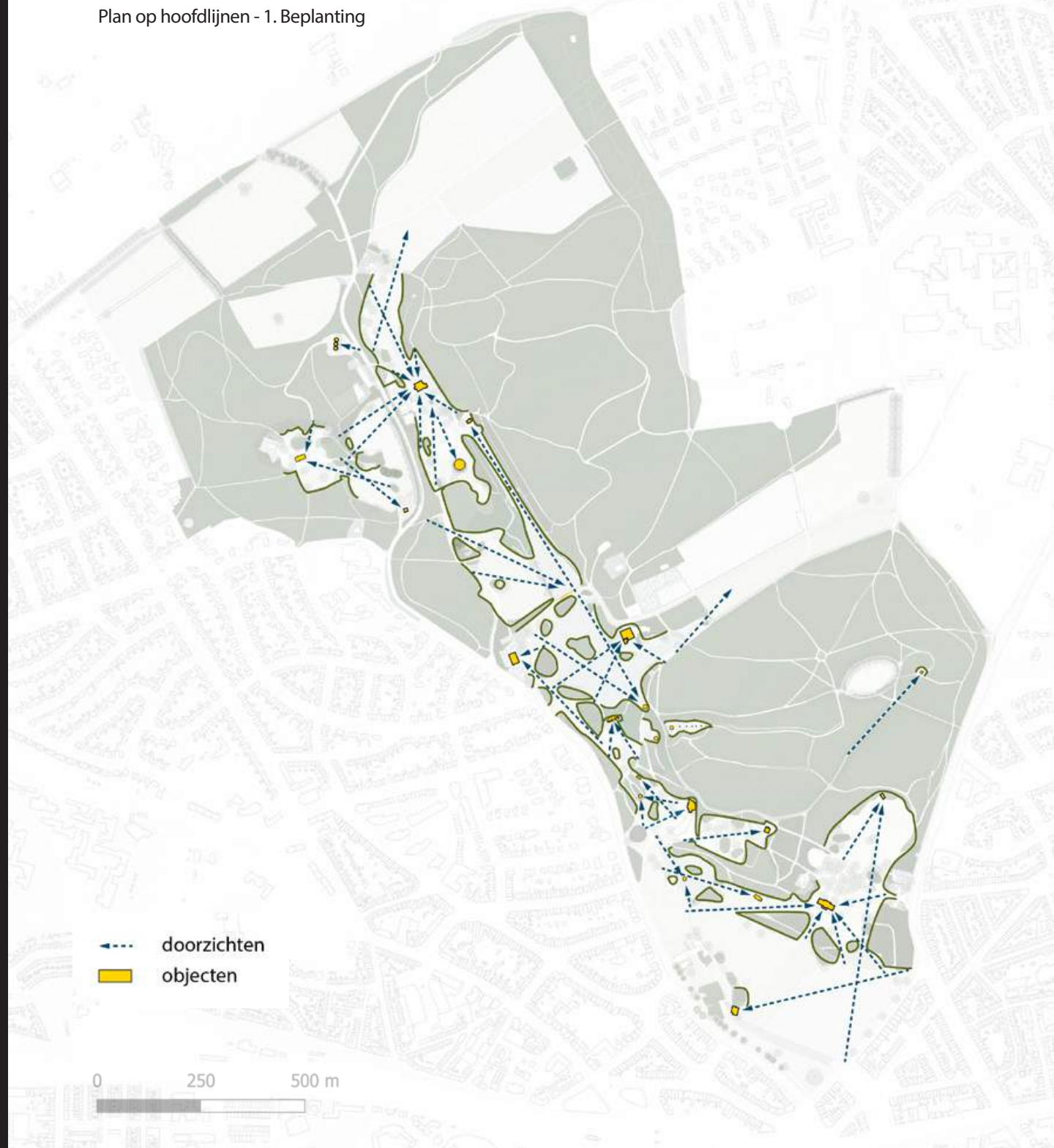

Bos: behoud, herstel en ontwikkeling van biodiversiteit.

Park: parkarchitectuur staat centraal, esthetisch hoge kwaliteit

Landschappelijke kamers: natuurinclusief.

Stem beheer en onderhoud af op sfeer, identiteit en gebruiksintensiteit

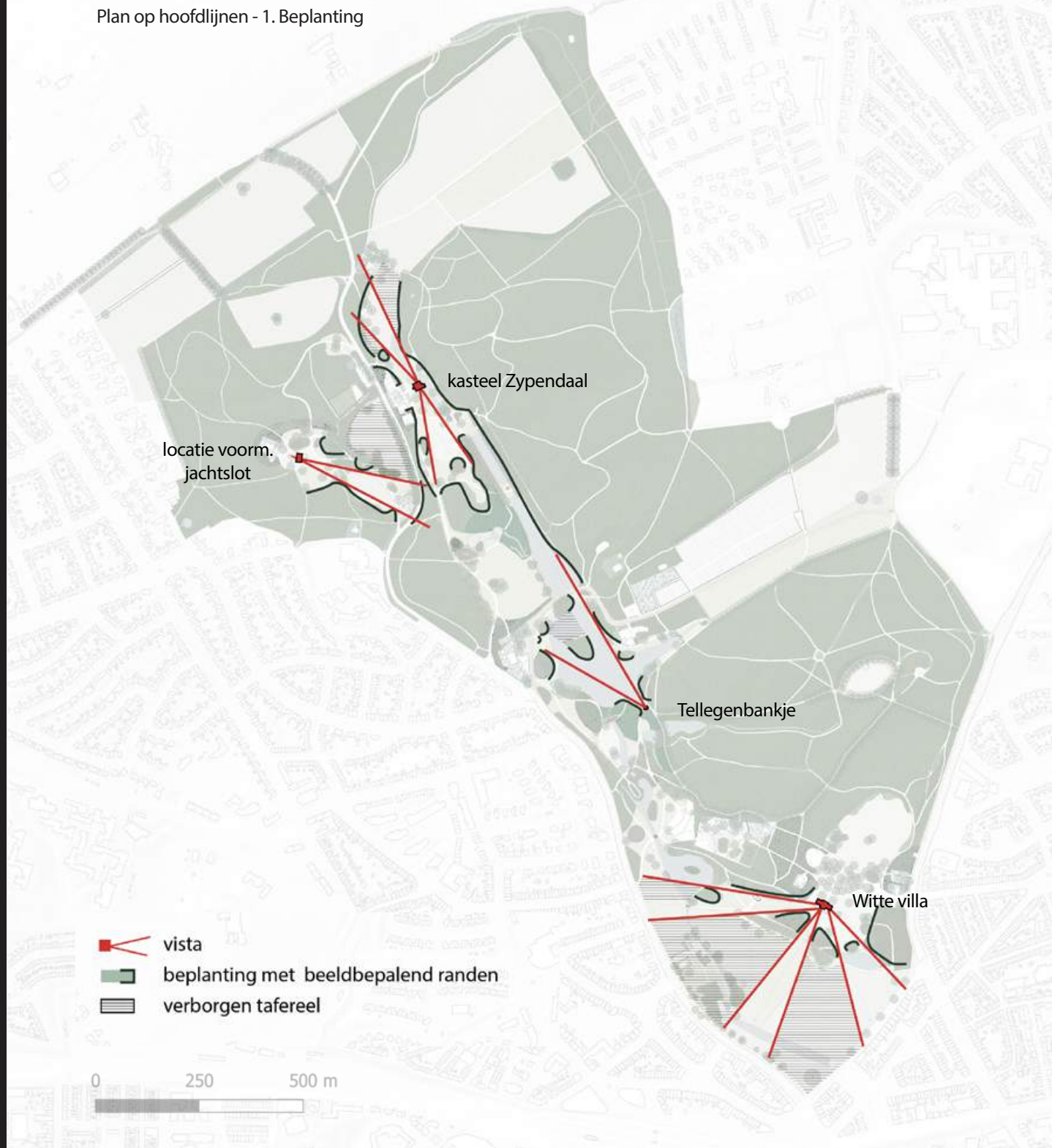

De parkarchitectuur is de basis bij beslissingen over beplanting:

spel van doorzichten en verrassing, bijzondere objecten, inscenering, beslotenheid en open ruimtes

De parkarchitectuur is de basis bij beslissingen over beplanting: Spel van doorzichten en verrassing, bijzondere objecten, encenering, beslotenheid en open ruimtes

Speciale aandacht voor
vista's: vastleggen van het
landschapstaferaal

Vista's herstellen

Zicht van Tellegenbankje op Gouverneurswoning

In het park:

- Geen dood hout in het zicht
- Verfraaide soortenrijke randen
- Mooi gazon

Zorg voor maximale biodiversiteit, binnen de kaders van de parkarchitectuur

huidige laan

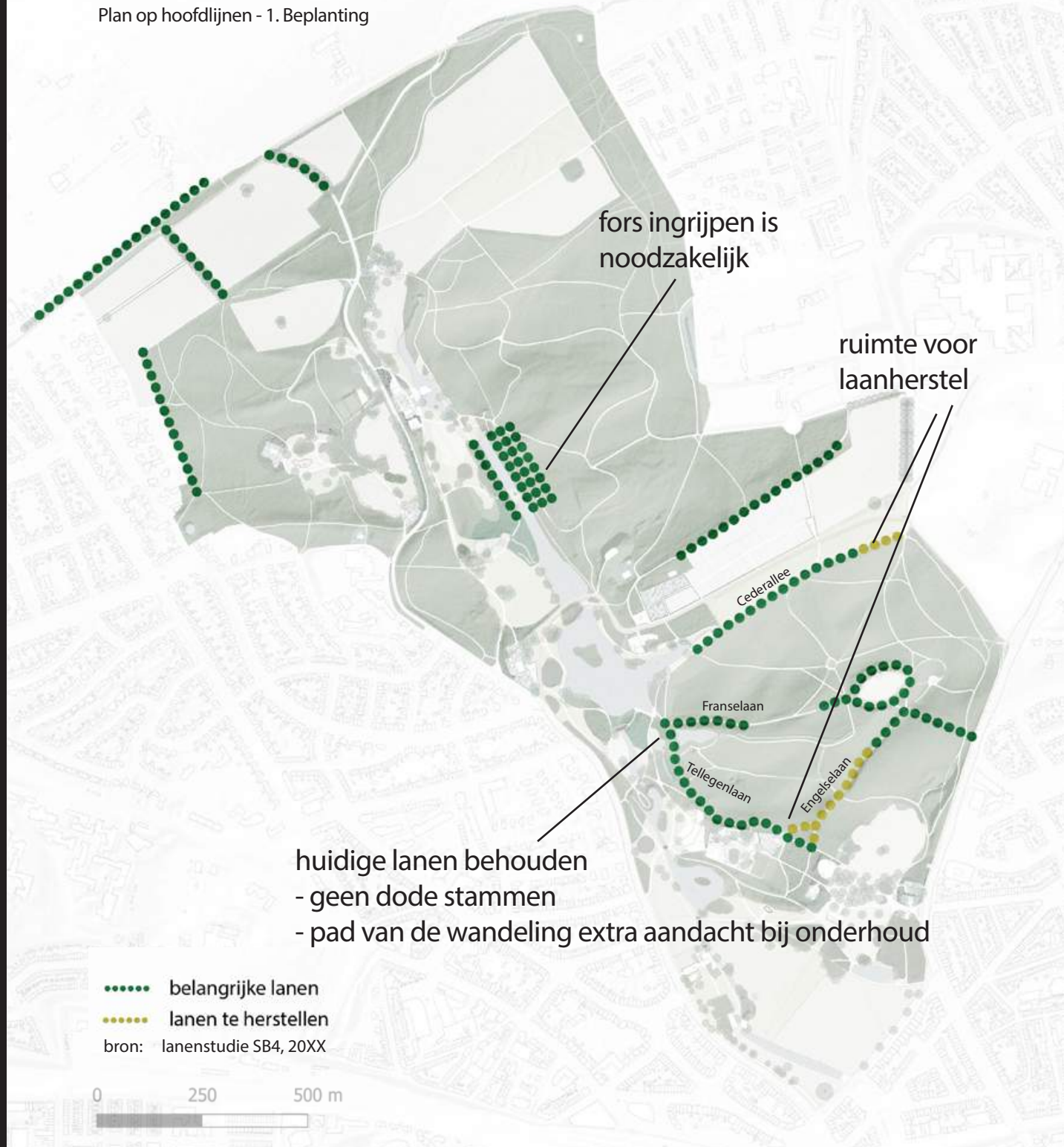
Laanherstel = 50m bos kappen

Opgeven laan, pad in het bos

Pas laanherstel heel gericht toe

Boomgroep

Gemengde clump

Bos met groenblijvende ondergroei

Bronbos

Elzenstoof

Rododendrongroep

Solitaire boom

Haag

Bos

Mantel-zoomrand

Verfraaide bosrand

Sortiment en streefbeeld is afhankelijk van de ruimtelijke rol in het geheel

2

Open ruimtes

Plan op hoofdlijnen - 2. Open ruimtes

Er is nu een groot verschil in 'natuurlijkheid' van de open ruimtes: prachtige natuurweide, kruidenrijk grasland; maar ook veel gazon, intensieve landbouw

Plan op hoofdlijnen - 2. Open ruimtes

Produce met en voor stedelingen

Natuurinclusieve landbouw

Heggen

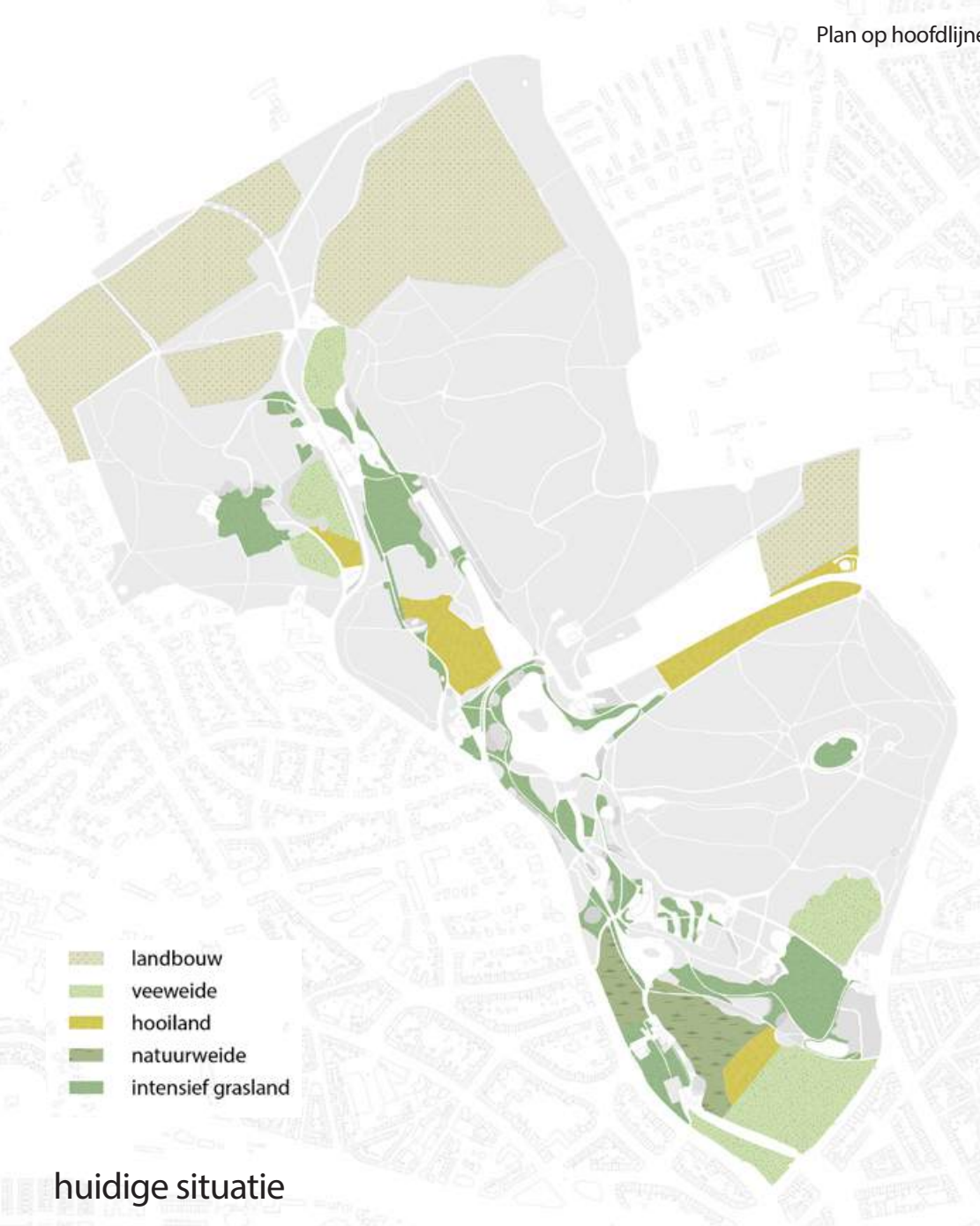

Natuurinclusieve landbouw

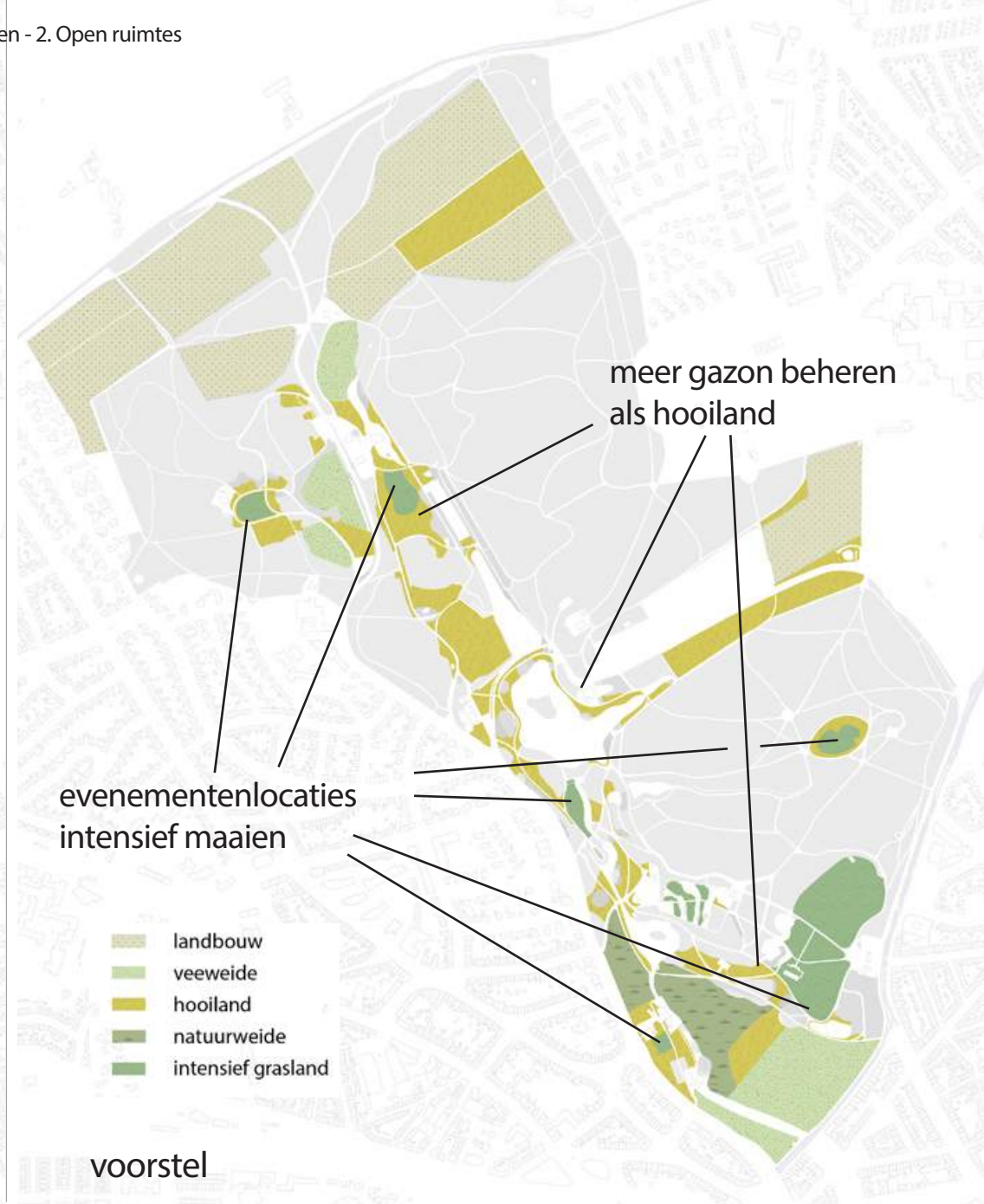
Maak landbouw in Sonsbeek, Gulden Bodem, Zypendaal natuurinclusief:
met meerwaarde voor parkbezoekers en voor natuur

Maak veel meer hooiland met gemaaide randen, en op een aantal gerichte plekken ligweides met gazon

huidige situatie

voorstel

Maak veel meer hooiland met gemaaide randen, en op een aantal gerichte plekken ligweides met gazon

3

Padenstructuur

Kruising bij Parkweg (2)

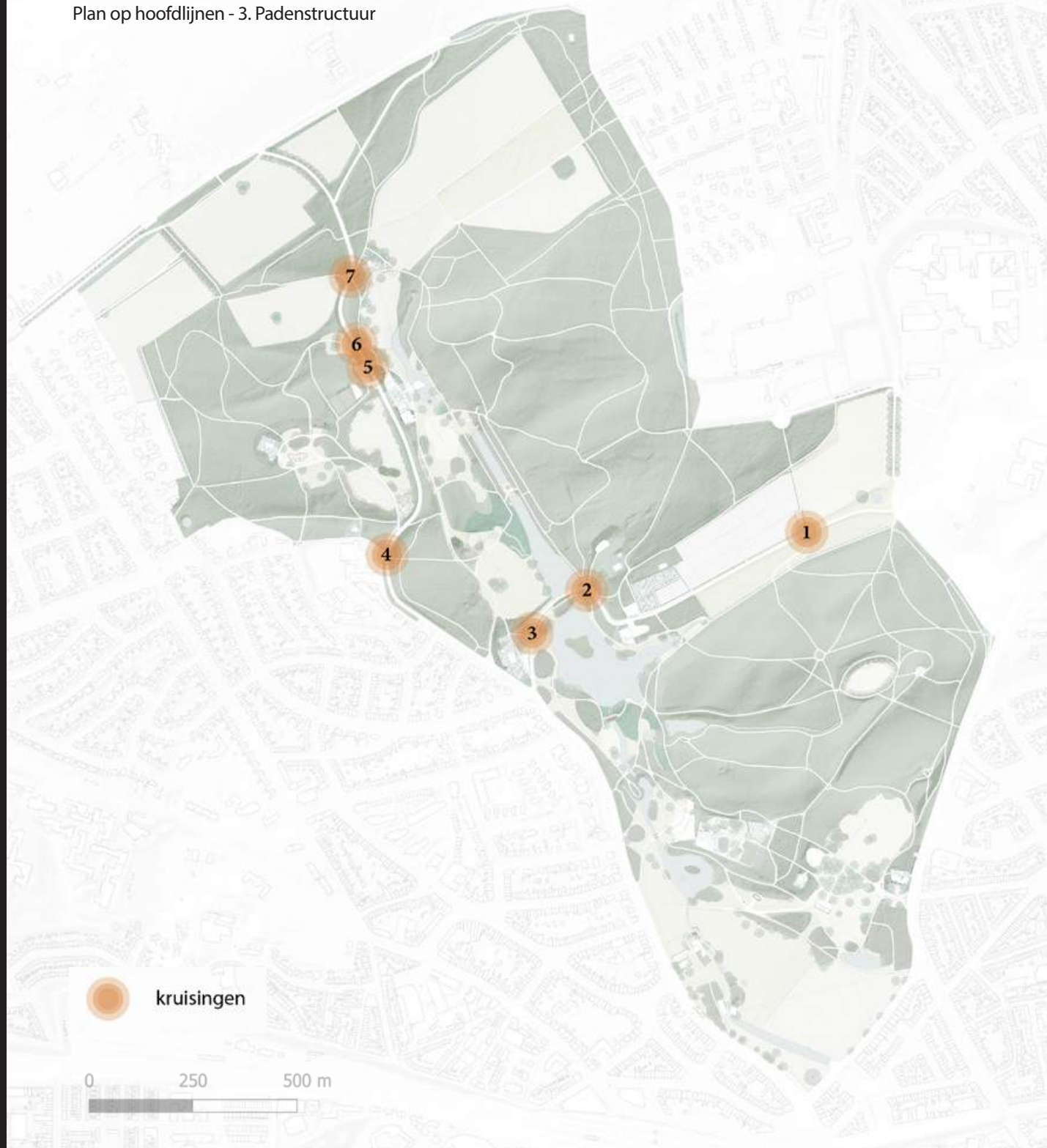

Kruising school bij Zijpendaalseweg (4)

Kruising parkeerplaats bij Zijpendaalseweg (5)

Kruisingen voor voetgangers
zijn nu vaak ondergeschikt
en onveilig

Markeer oversteeplekken voor voetgangers

Maak van de Parkweg een
fietsstraat

Huidige Parkweg

- vrijliggend fietspad verwijderen
- weg versmallen
- Parkweg op bepaalde tijden afsluiten, bijvoorbeeld in het weekend en in het hoogseizoen

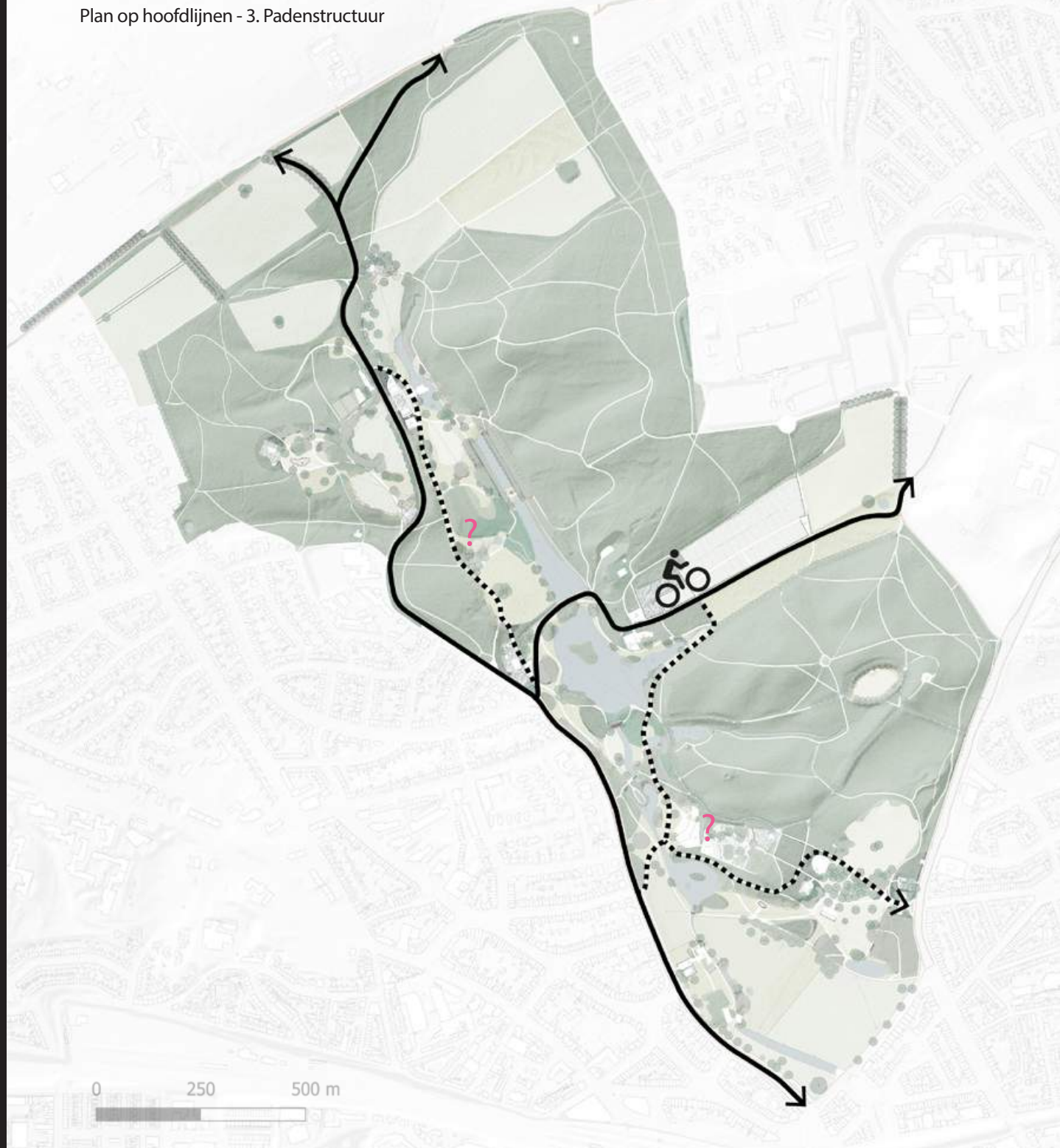
Maak van de Parkweg een aantrekkelijke fietsstraat

Plan op hoofdlijnen - 3. Padenstructuur

Fietsers in het park zijn een gegeven: shared space-paden maken?

Vondelpark Amsterdam

Maximapark Utrecht

Groene loper Maastricht

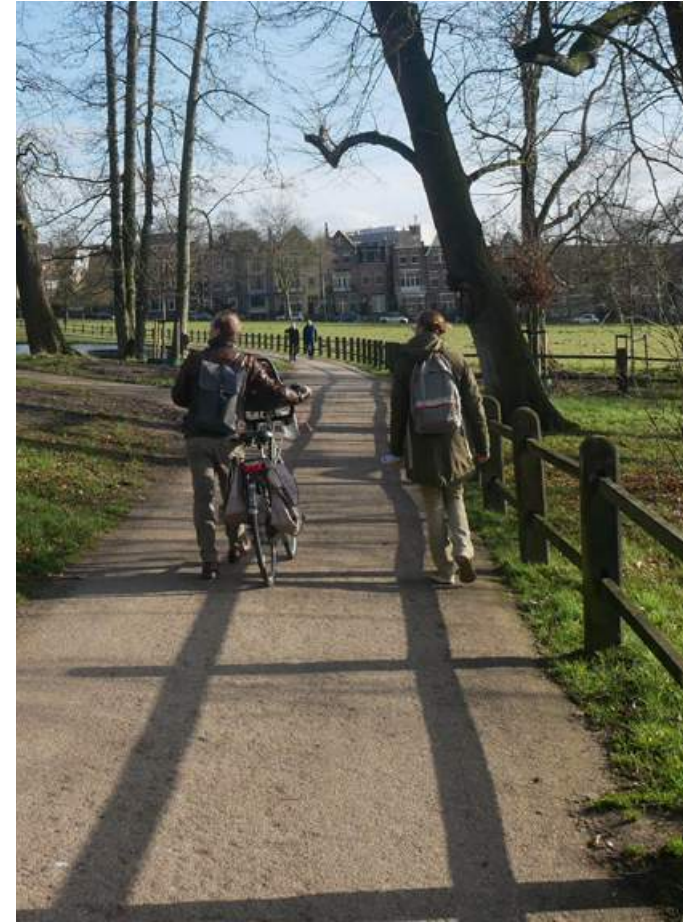
Salon de pinos Madrid

Voorbeelden shared space-paden voor voetgangers en fietsers

Paden elegante belijning en soms een nieuwe slijtlaag geven

Asfaltpaden op sommige plekken vervangen door halfverharding

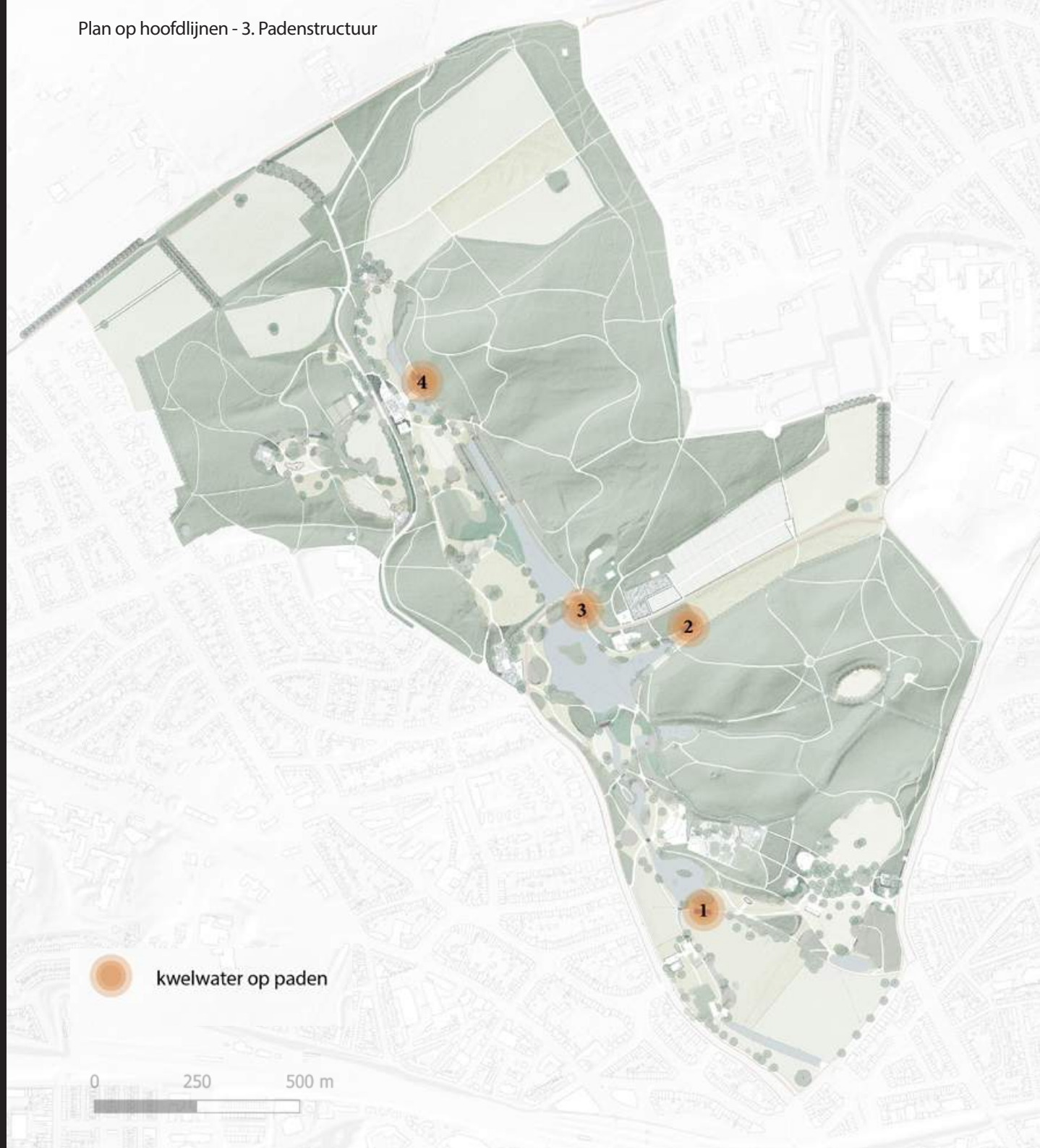
Plan op hoofdlijnen - 3. Padenstructuur

Kwelwater thv bij brug Sonsbeek richting Stadsvilla (1)

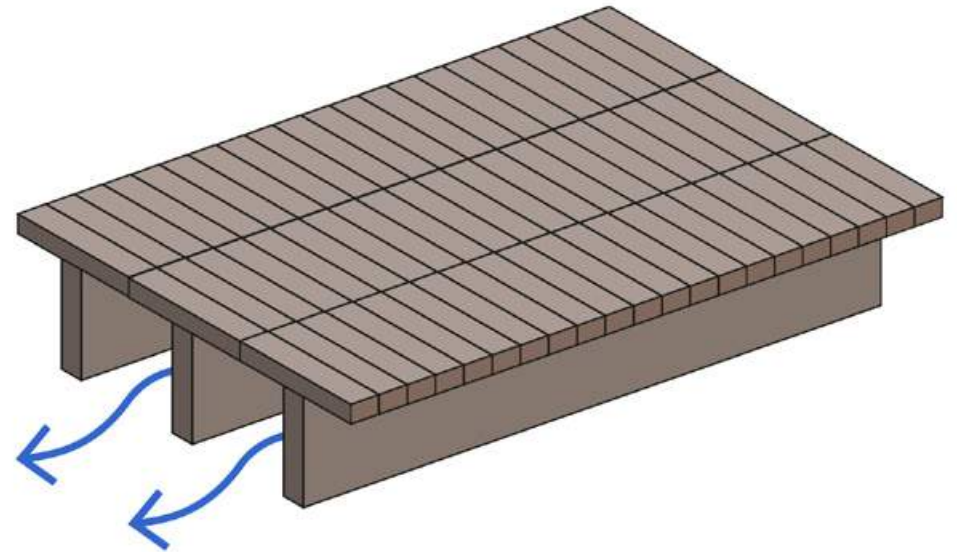
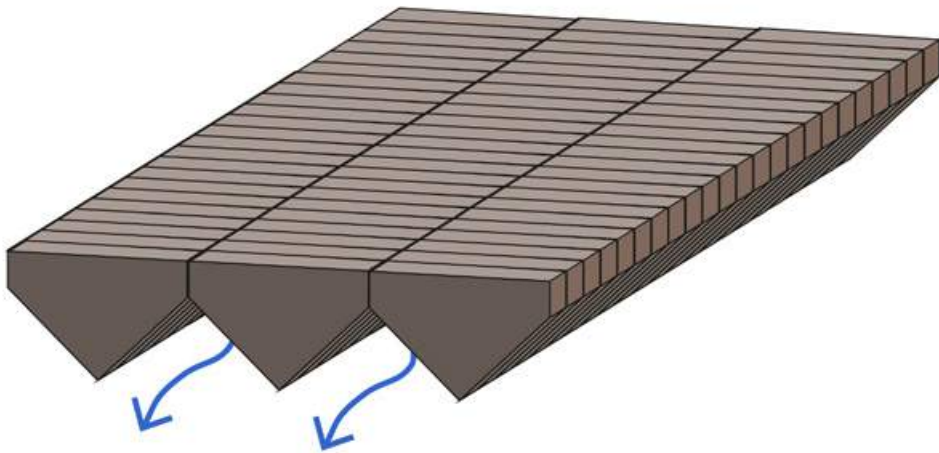

Kwelwater thv oversteek Parkweg Sonsbeek-Zypendaal (3)

 kwelwater op paden

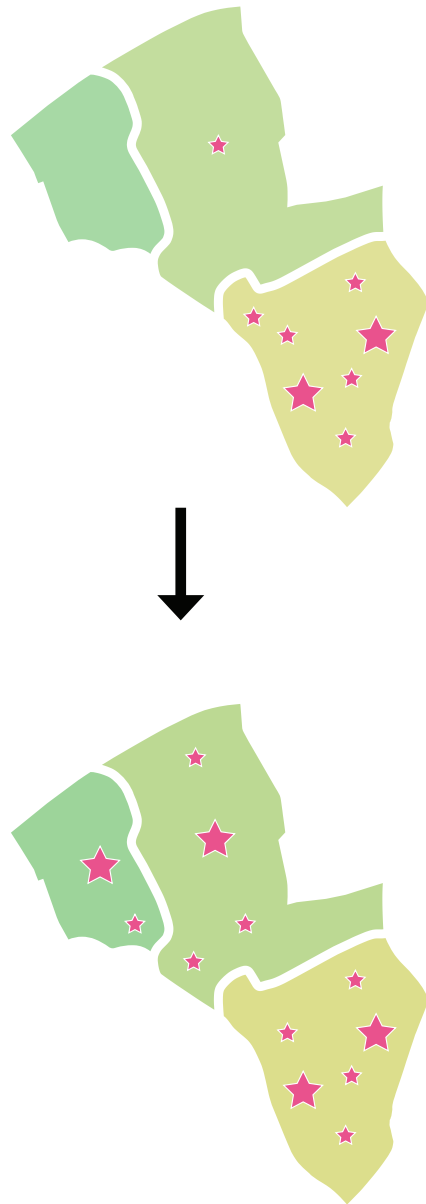
Kwelwater loopt op sommige plekken over de verharding: gevaarlijk

Paden op plekken doorlaatbaar maken voor kwelwater
wandelen met droge voeten

4

Zonering

Zoneren:

- Meer spreiden over de drie parken
- Nieuwe attracties of accenten toevoegen (bijvoorbeeld Steile Tuin, 1999)
- Nieuwe iconische bestemming Gulden Bodem

Nieuwe iconische bestemming in Gulden Bodem

Speeltuín, kunstobject, moestuin

- + Belangrijke attractie voor sommige bezoekers
- + Rijksmonument/ rijksbeschermd park
- + Mooie open ruimte achter de witte villa

- Afgesloten ruimte: je kunt er niet in
- Past een hertenkamp nog in deze tijd?
- Gras is versleten door intensieve begrazing

Andere invulling voor het hertenkamp?

Ligweide / evenemententerrein met vaste voorzieningen

Bloesempark (Amsterdamsebos)

Bloemenweide met maaipaden

Bloementuin (Maximapark)

Mogelijke alternatieven voor het hertenkamp
meer capaciteit voor stedelingen om te verpozen

Zorgen over Sonsbeek: 'Uniek park dreigt te worden tot een evenemententerrein'

Evenementen reguleren:

- Op gerichte plek(ken) vaste faciliteiten aanleggen voor minder aan- afvoer met zwaar materieel
 - Evenementen moeten bijdrage betalen: investeren in parkbeheer
 - Regels evenementen; altijd bijdragen aan park-beleving
 - Coördinator aanstellen die beoordeelt of een evenement past, bijv. de schouwgroep
- Beeld: Flow Freedom Festival, 2017, krantenkop

5

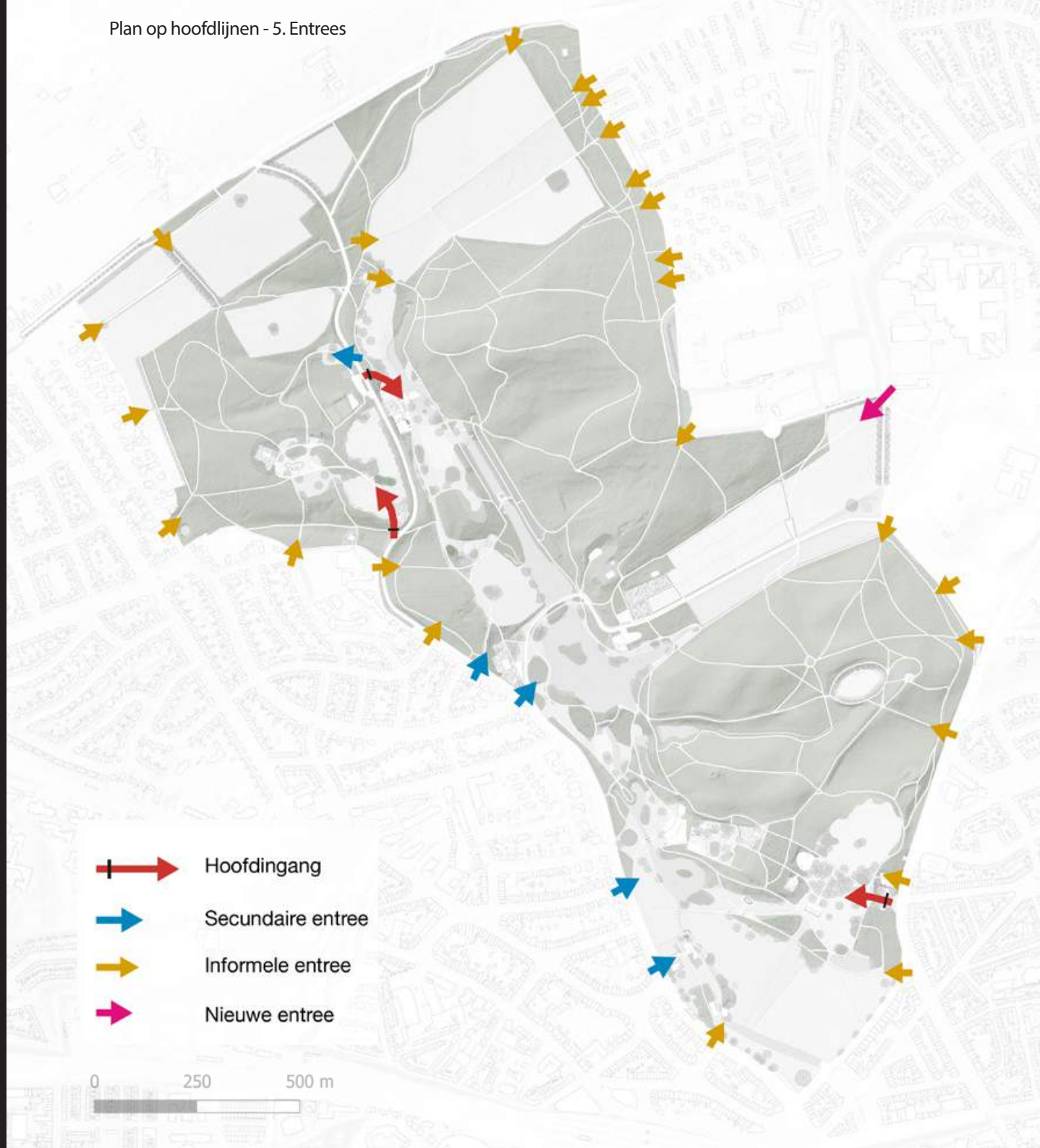
Entrees

Hoofdtoegangen van de drie
buitenplaatsen verbijzonderen

Veiligheid van sommige informele
entrees verbeteren

Kwaliteit en representatie van
secundaire entrees verbeteren
(eenheid in borden, uitnodigende
entree)

Entree vanuit het ziekenhuis naar het
park verbeteren

Verbeteren van de entrees

Goed voorbeeld: hoofdentree Sonsbeek

Mooie entree-markering ontbreekt in Zypendaal

Voorbeeld van klassieke entree

Voorbeeld van moderne entree

Maak een mooie parkentree voor Zypendaal

Gulden Bodem verdient een betere entree

Informele entrees aantrekkelijk en veilig maken

Goede secundaire entree maken bij het Watermuseum

- ① vuilcontainer achter haag
- ② naambord naar voorgrond
- ③ representatieve poort

Voorstel entree watermuseum

Goede secundaire entree maken bij het paviljoen

- ① samenhang in hekwerken
- ② verplaatsen, nieuw ontwerp
- ③ clusteren van naamborden en richtlijnen t.a.v vormgeving

Voorstel entree paviljoen

6

Water en sprengkoppen

Plan op hoofdlijnen - 6. Water en sprengkoppen

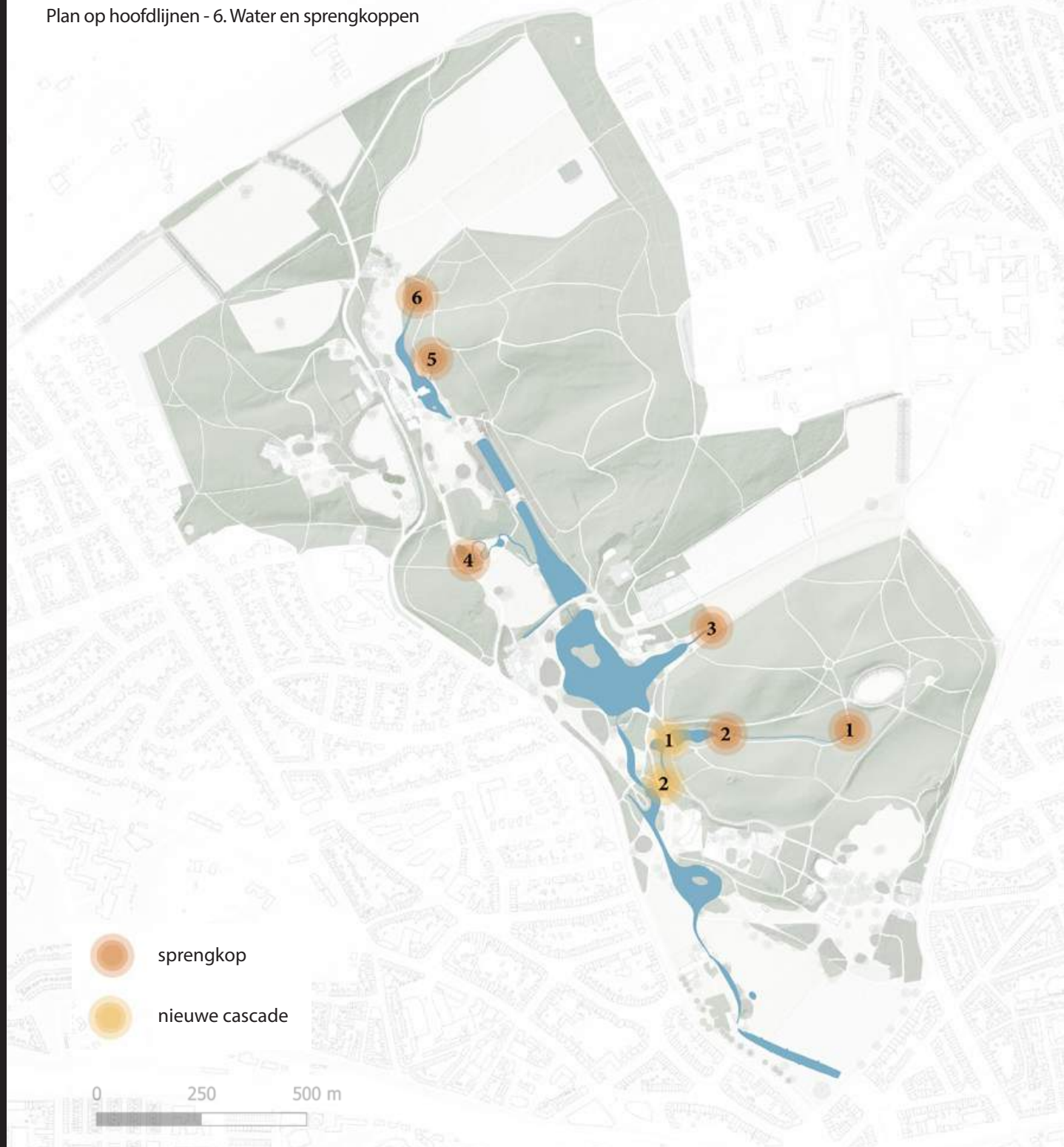

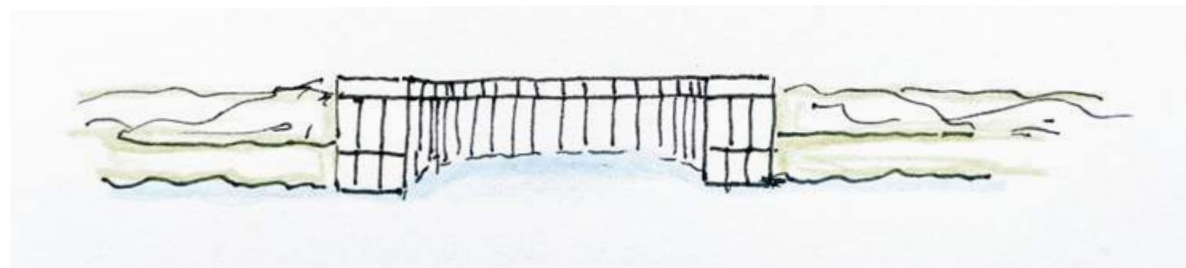
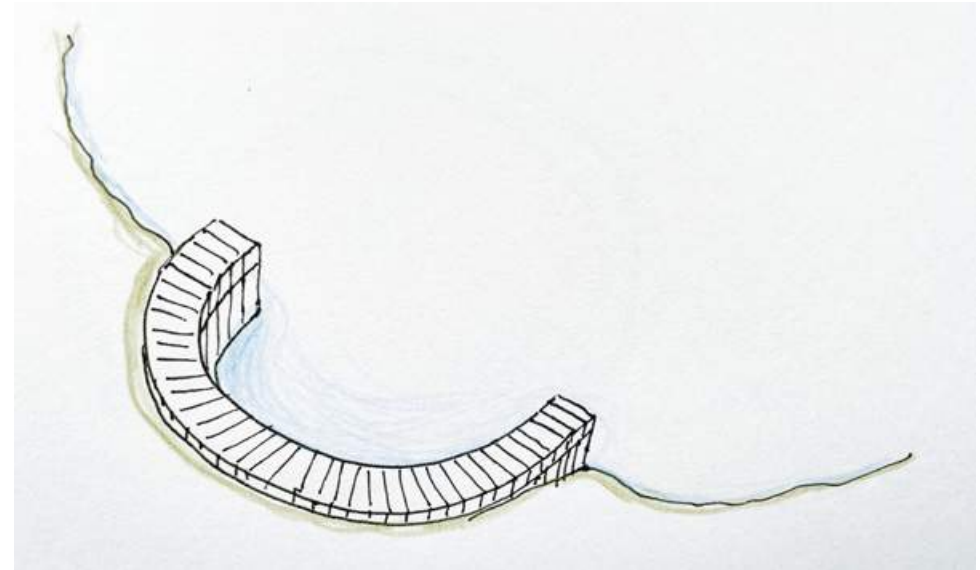
Sprengkop bij Koude Vijver (2)

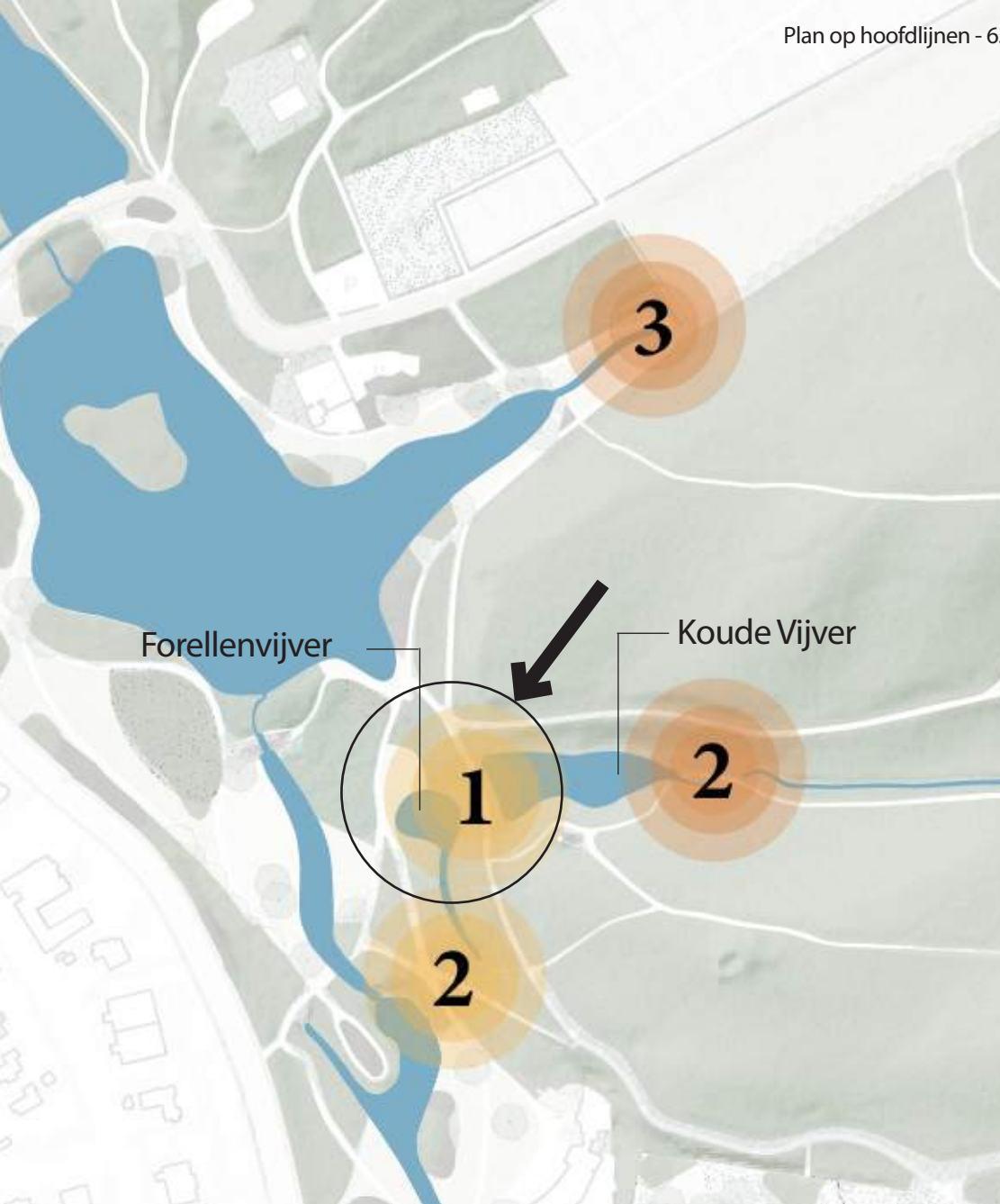
Sprengkop bij de Grote vijver (3)

Maak van de sprengkoppen
en hoogteverschillen iets
bijzonders

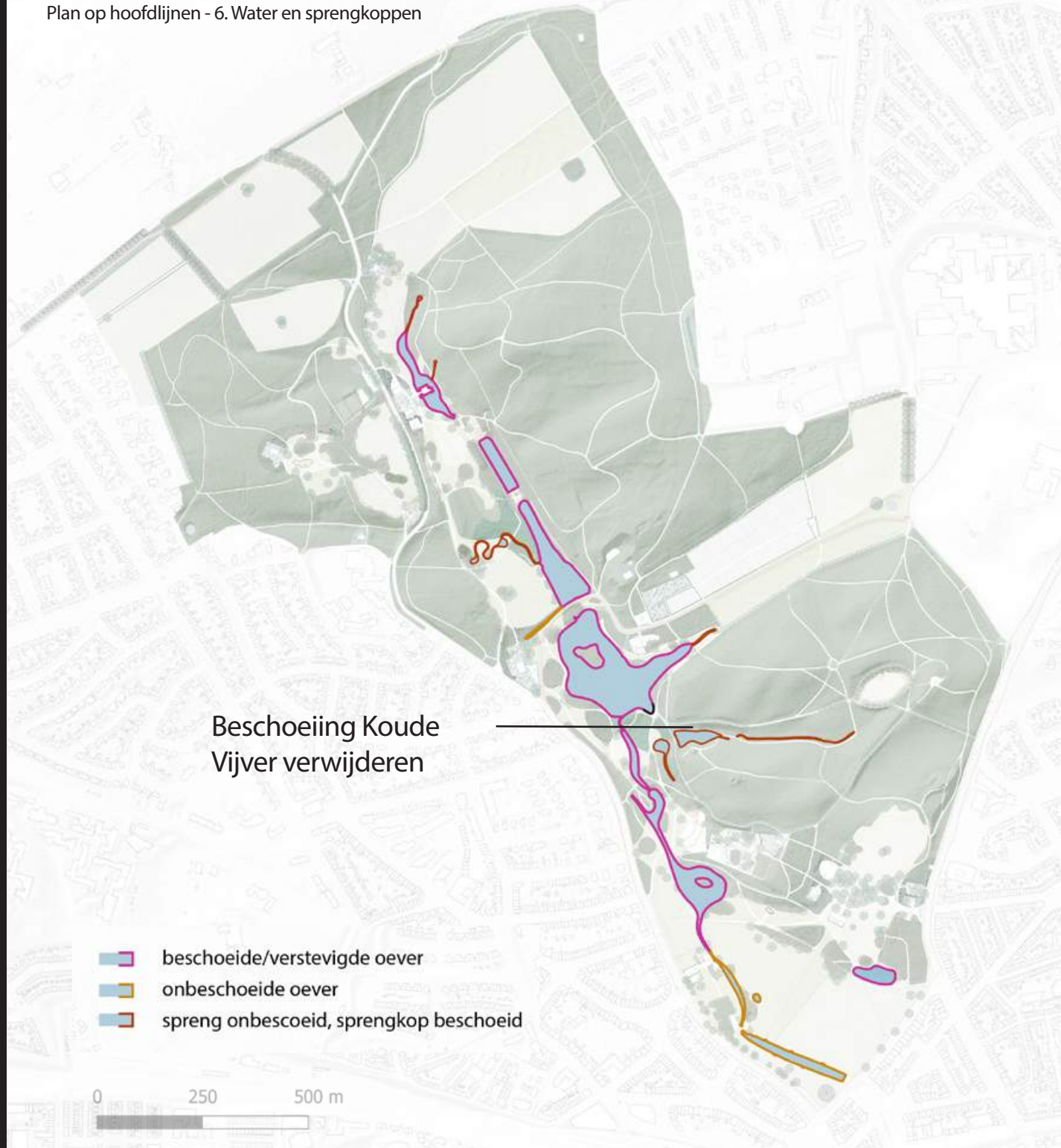

Maak een mooie beëindiging bij de sprengkoppen

Maak het hoogteverschil tussen Koude Vijver en Forellenvijver zichtbaar

Beschoeid versus
onbeschoeid

B

Plankaart inzoom
per deelgebied

Bepanting

- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietspaden

Huidige situatie

Sonsbeek - Witte Villa

Beplanting

- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Moestuin
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietsstraat

Voorstel

Sonsbeek - Witte Villa

Engelselaan gedeeltelijk vernieuwen met linde

Hertenkamp: nieuwe publieke functie?

Entree: bos met dichte ondergroei, parkeerplaats vernieuwen en inpassen

Wintergroene ondergroei op het eiland aanvullen

Bosranden ontwikkelen

Clump aanvullen tot gemengde clump met dichte ondergroei

Pad permeabel maken

Paden: verbinding met naar witte villa, pad langs clumps in halfverharding tot karpervijver.

Terrein tussen watermuseum en witte watermolen ontwikkelen

Uitzichttoren Belvédère verhogen*

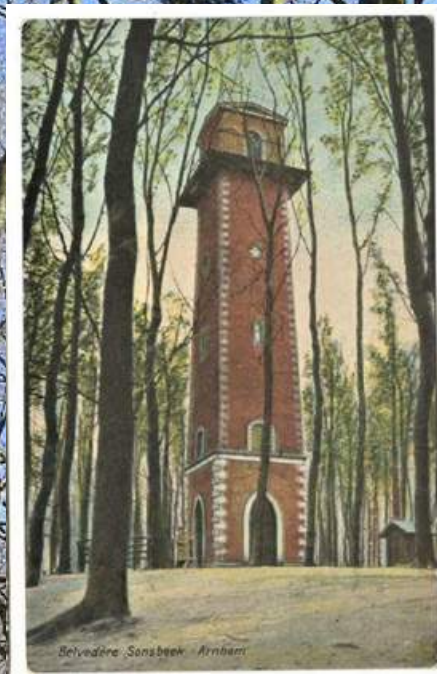
Pad verleggen naar de witte villa
huidige situatie

Pad verleggen naar de witte villa
voorstel

Optie 1:
een aantal bomen in de directe
omgeving wegnemen. Er valt nog te
bezien hoeveel dat er moeten zijn, het
gebouw staat immers op een heuvel.

Optie 2:
zoals in de geschiedenis al een keer
eerder gebeurd is - met eigentijds
materiaal ophogen.

Maak van de Belvédère
weer een belvédère?

Bepanting

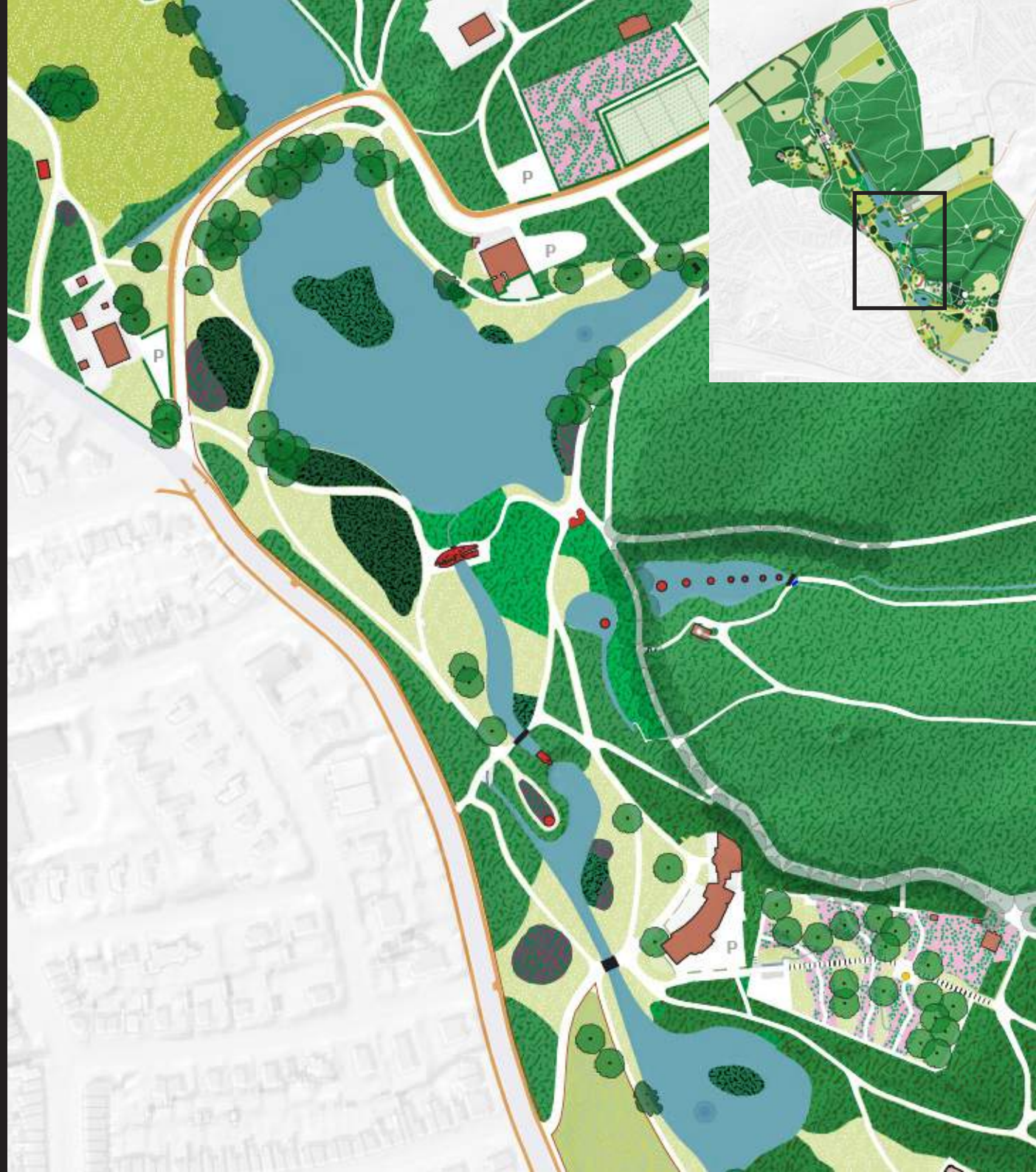
- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

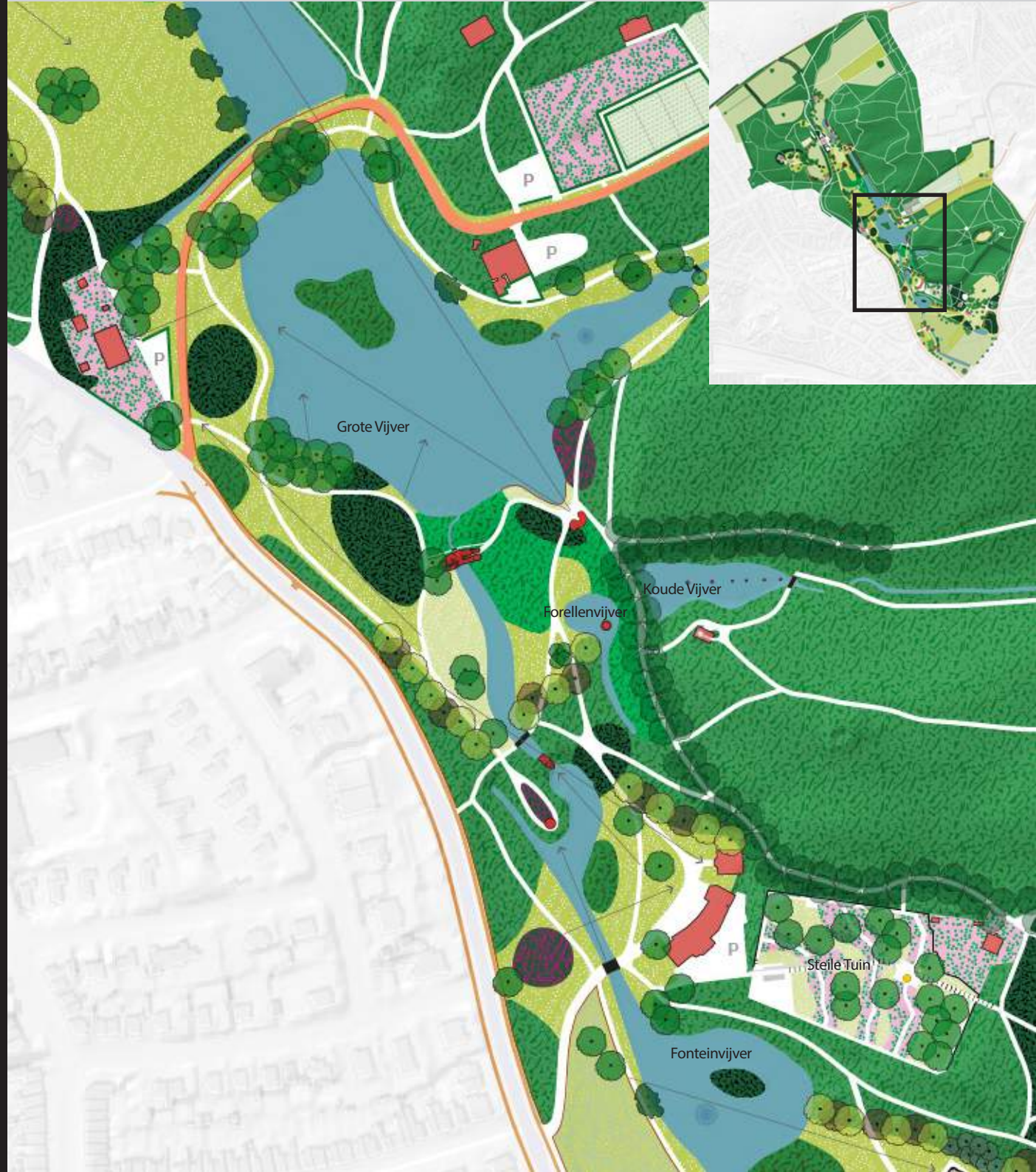
- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietspaden

Huidige situatie

Sonsbeek - Grote vijver

- Beplanting**
- Bos
 - Bronbos
 - Bos met wintergroene ondergroei
 - Gemengde clump
 - Boomgroep
 - Laan
 - Solitaire boom
 - Elzenstoof
 - Verfraaide bosrand
 - Haag
 - Rhododendrongroep
 - Mantelzoom-rand
- Weides**
- Natuurweide
 - Hooiland
 - Gazon
 - Agrarische weide
- Overig**
- Water
 - Privétuin
 - Volkstuinen
 - Moestuin
 - Bebouwing
 - Kunstwerken
 - Fietsstraat

Voorstel

Sonsbeek - Grote vijver

Kruising Parkweg vernieuwen, pad permeabel maken.

Ondergroei verwijderen

Eiland: scheve bomen in de rand weghalen + struiklaag ontwikkelen.

Boomgroep vernieuwen

Drijvend podium verplaatsen naar elders buiten het park

Zichtlijn naar Wildbaan open maken, nieuwe brug, sprengkop vernieuwen

Rhodogroep aanvullen

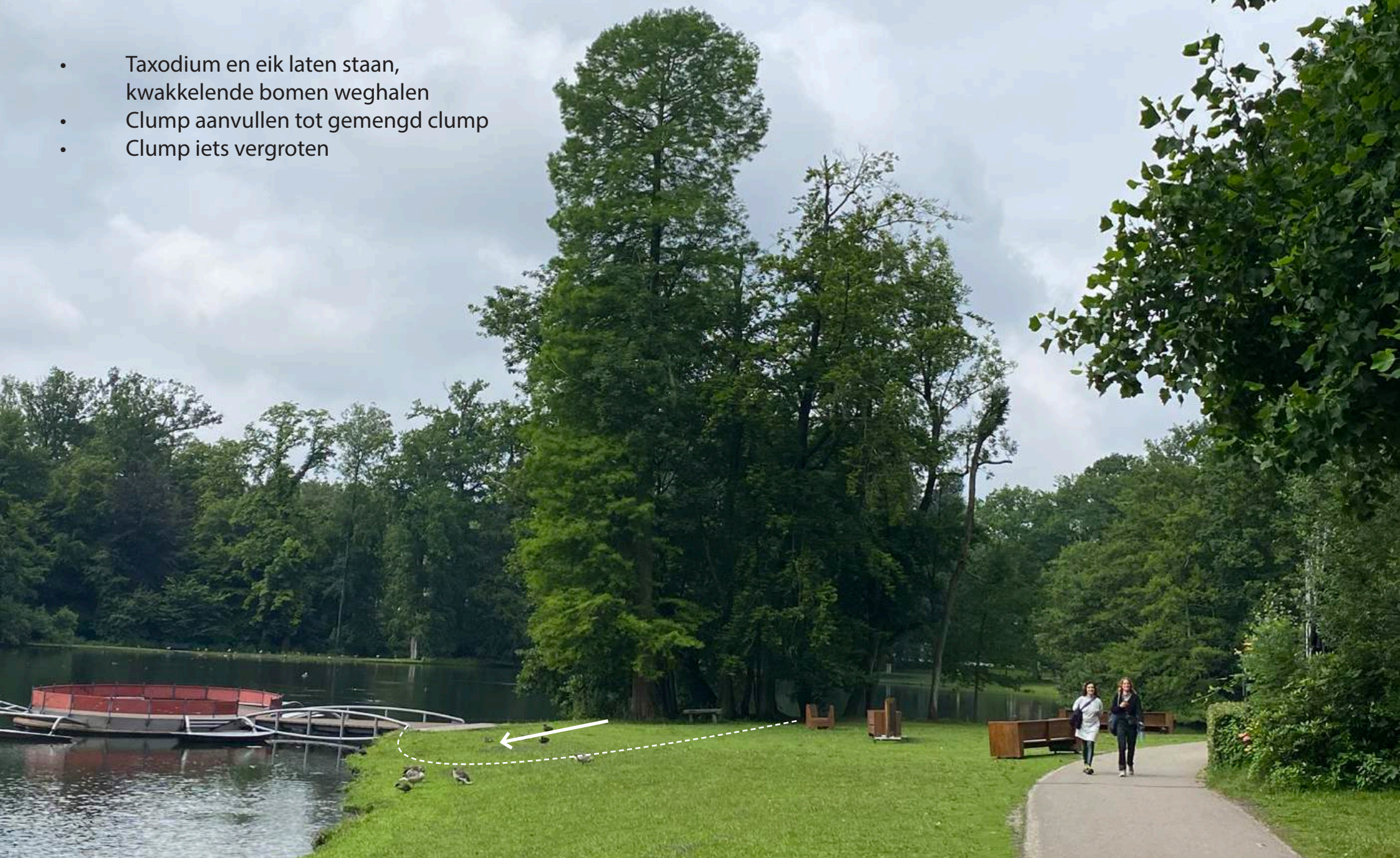
Bosrand ontwikkelen

(Voorterrein) theehuis vernieuwen

Boom aanplanten

- Taxodium en eik laten staan,
kwakkelende bomen weghalen
- Clump aanvullen tot gemengd clump
- Clump iets vergroten

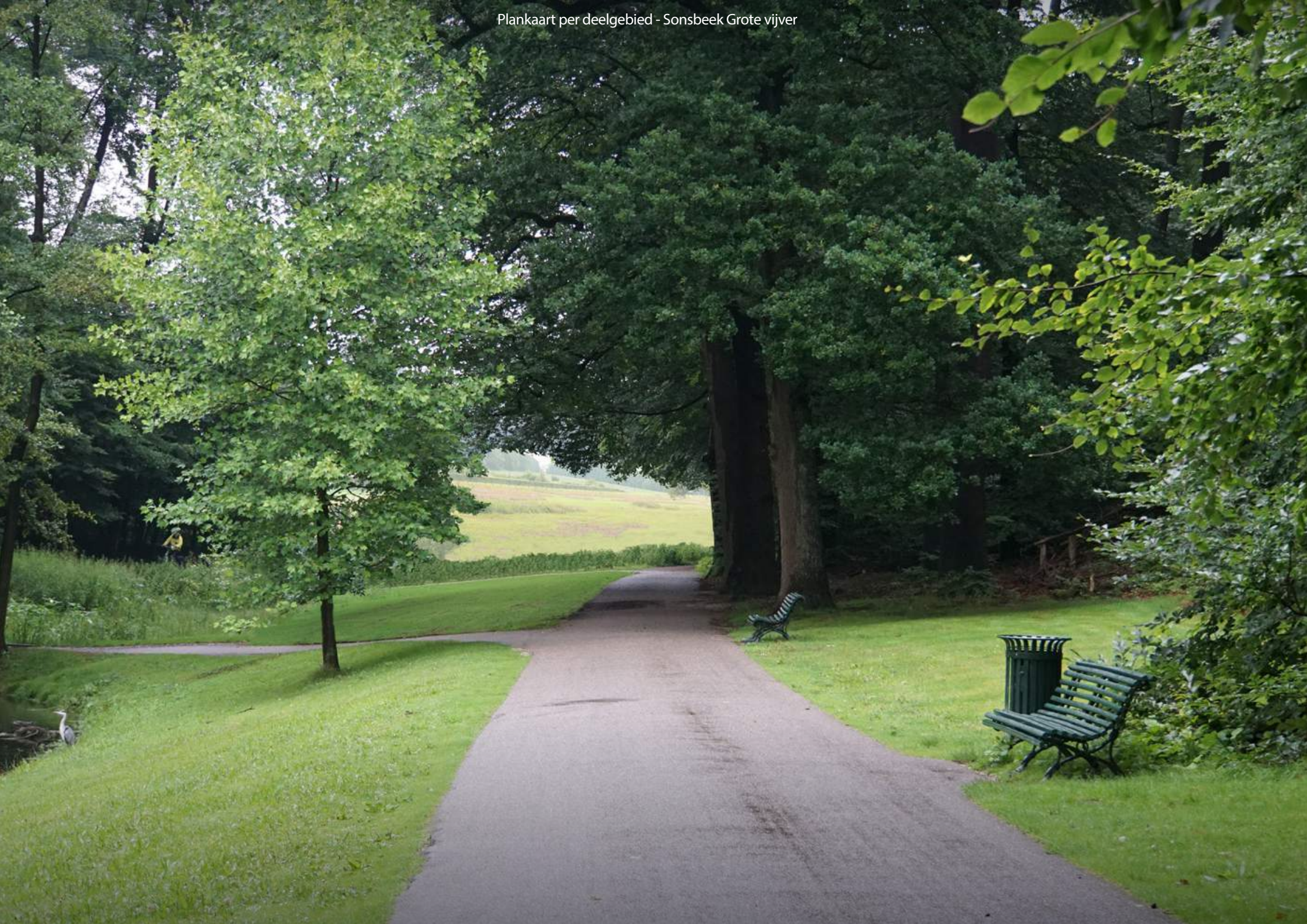

Moeilijk situatie clump bij boerderij

Zichtlijn naar wildbaan herstellen

Huidige situatie

Verbindingen tussen de drie parken verbeteren

Huidige oversteek Sonsbeek-Zypendaal t.h.v. Parkweg

Bepanting

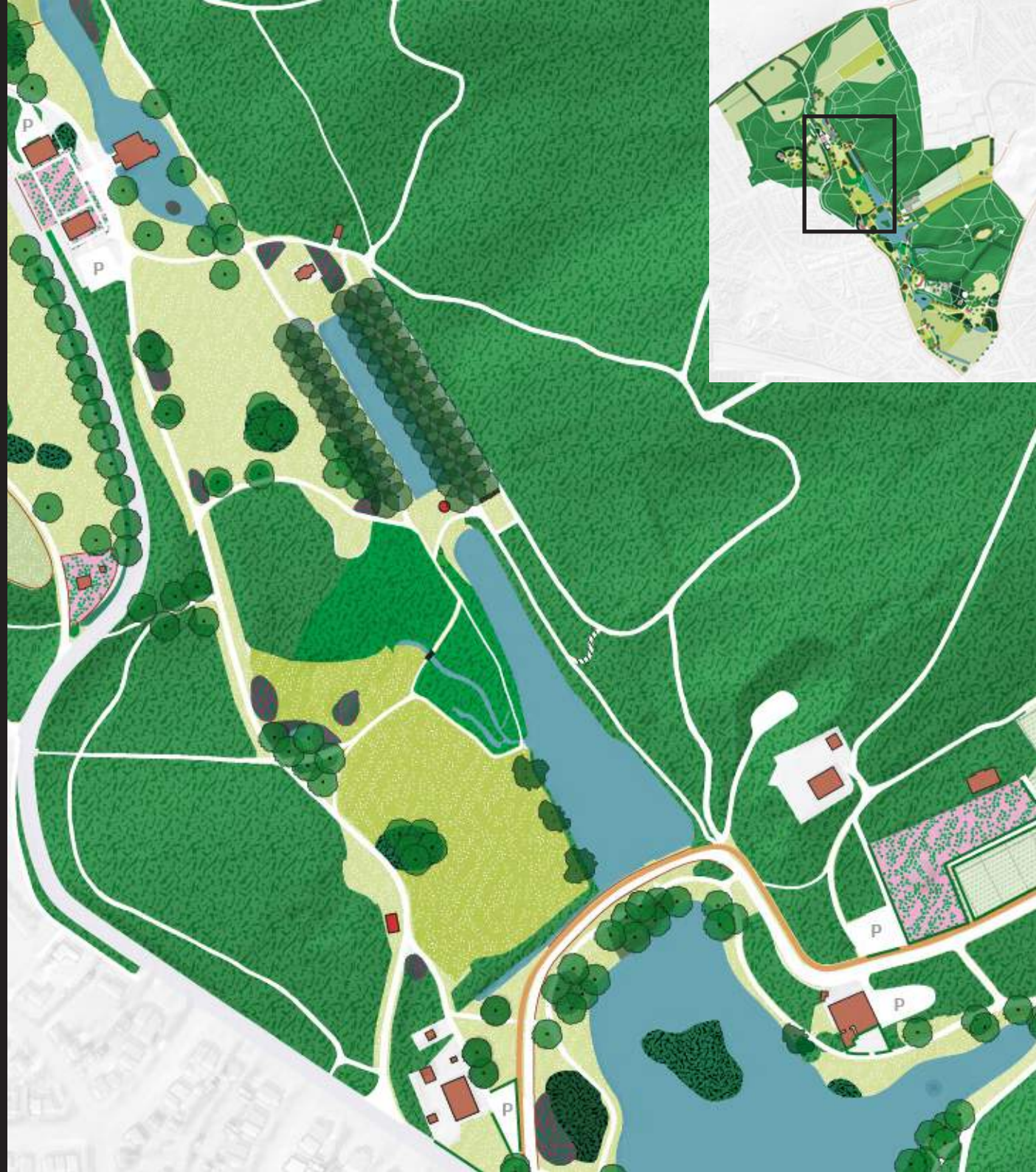
- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietspaden

Huidige situatie
Zypendaal - Barokke
terrassenlaan

Bepanting

- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Moestuin
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietsstraat

Voorstel
Zypendaal - Barokke
terrassenlaan

Hooiland ontwikkelen

Nieuwe bomen toevoegen

Parkeerplaatsen in dichte ondergroei

Dilemma: barokke terrassenlaan herstellen

Open ruimte herstellen achter de rode beukengroep

Bronbos: exoten verwijderen

Opschietende beplanting langs de oever gedeeltelijk weghalen

Opslag: evenementenlocatie?

Verfraaide bosrand ontwikkelen

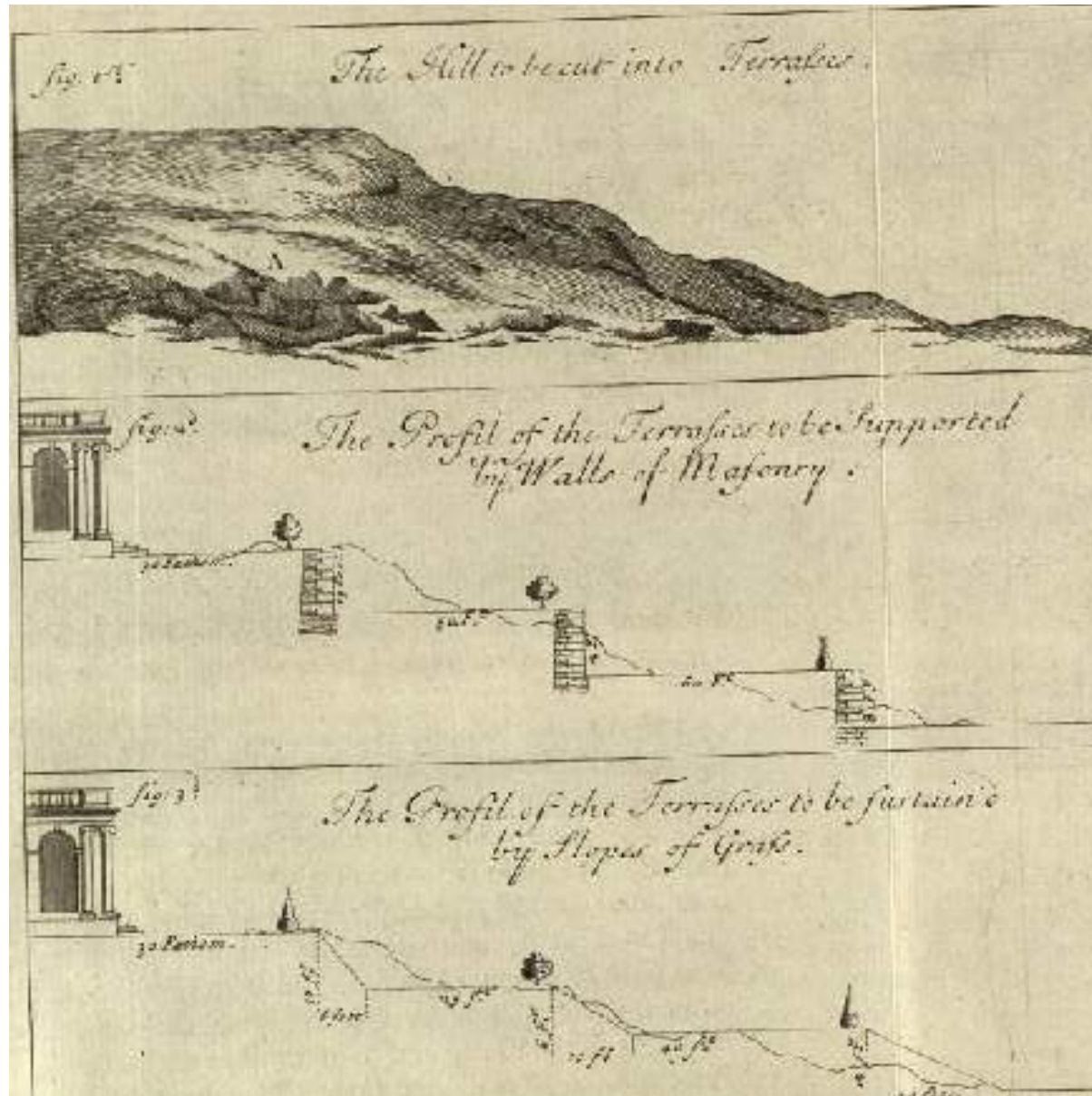
Spiegelvijver

Grote Vijver

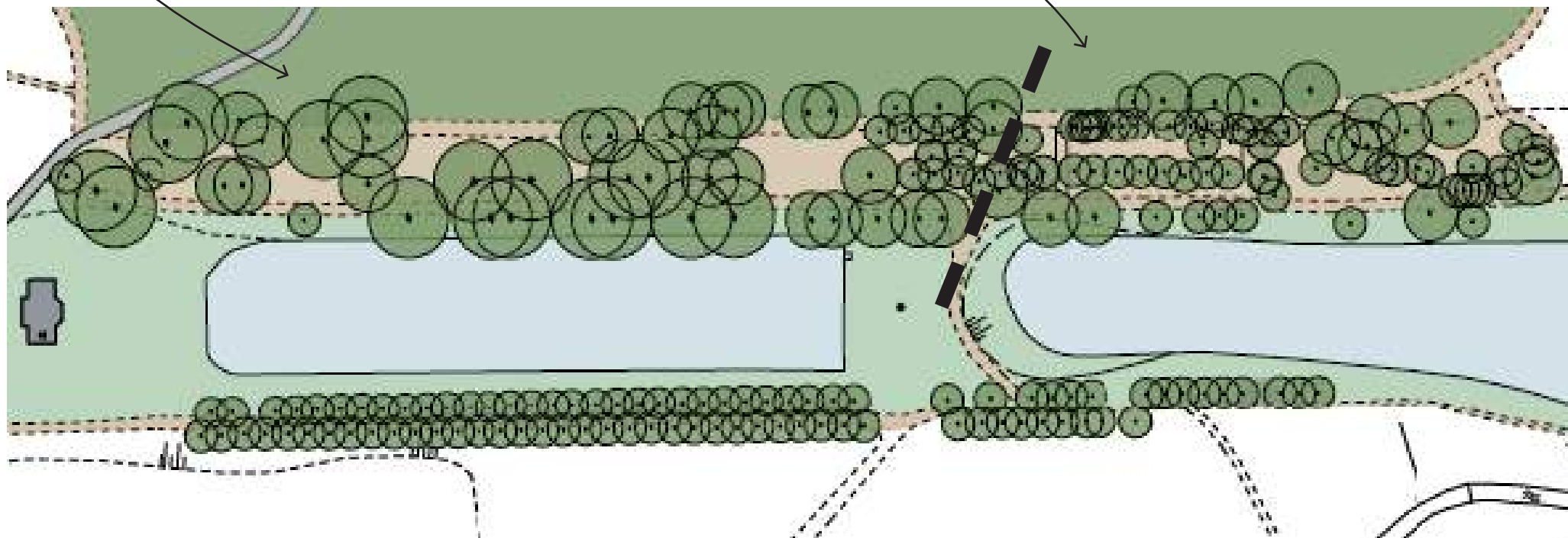
Barokke Terrassenlaan: uniek, maar heel kwetsbaar

Basisprincipe van de terrassenlaan

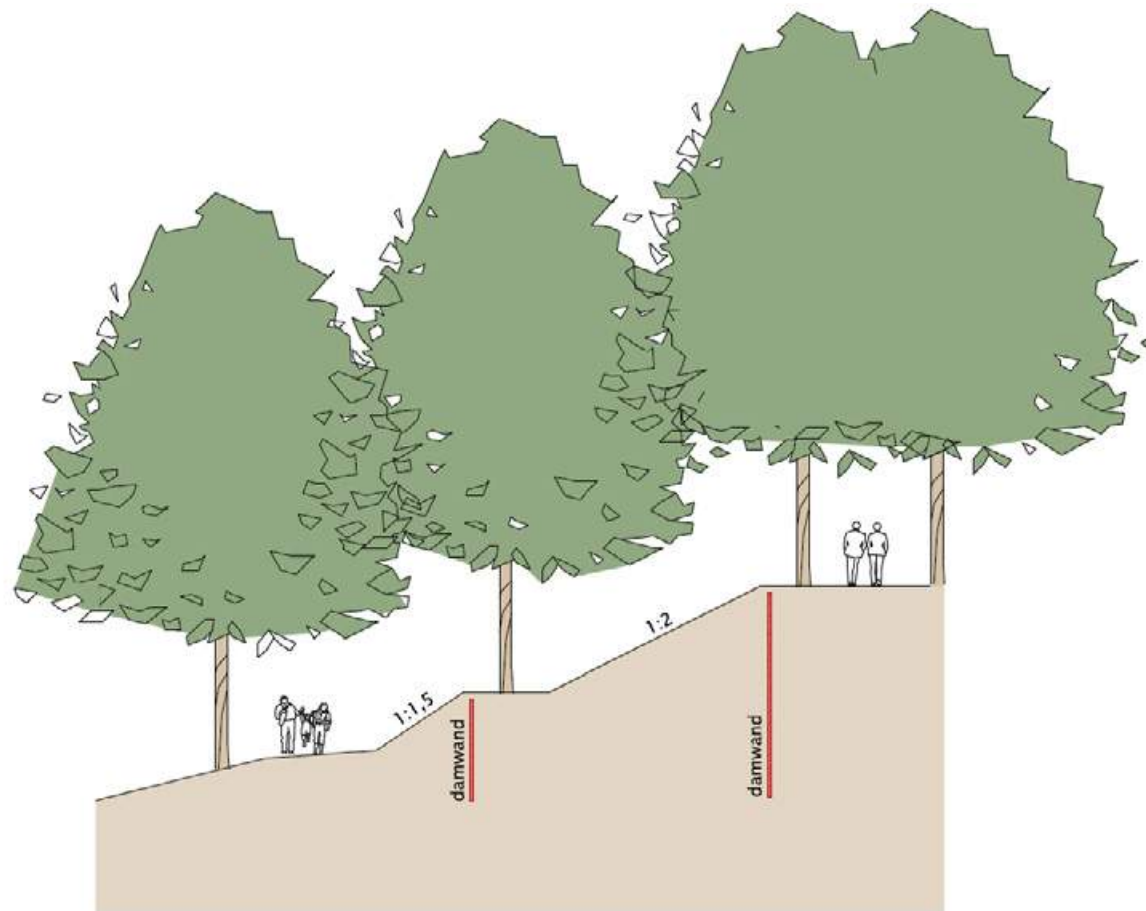
The theory and practice of gardening van A.J. Dezallier d'Argenville

- Destijds beuken aangeplant, een ongelukkige keuze omdat eronder niets groeit
- Kale ondergrond i.c.m. intensief recreatief gebruik leidt tot erosie van de taluds
- Veel uitval van bomen in noordelijk deel
- Veel spontane beplanting in zuidelijk deel

Analyse huidige situatie

uit: 'Herstel terrassen Zypendaal', Pleuni Kuipers, dec 2019

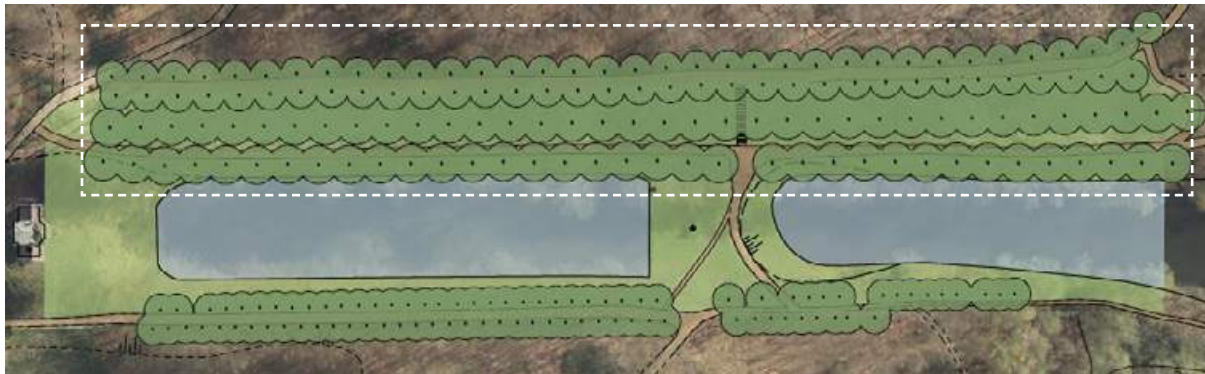

Voorgestelde principeoplossing taluds
uit: 'Herstel terrassen Zypendaal', Pleuni Kuipers, dec 2019

Variant 1.

Historisch herstellen

Variant 2.

Herstellen, maar met grotere plantafstand

Variant 3.

Alleen noodelijk deel herstellen

Voorgestelde varianten

uit: 'Herstel terrassen Zypendaal', Pleuni Kuipers, dec 2019

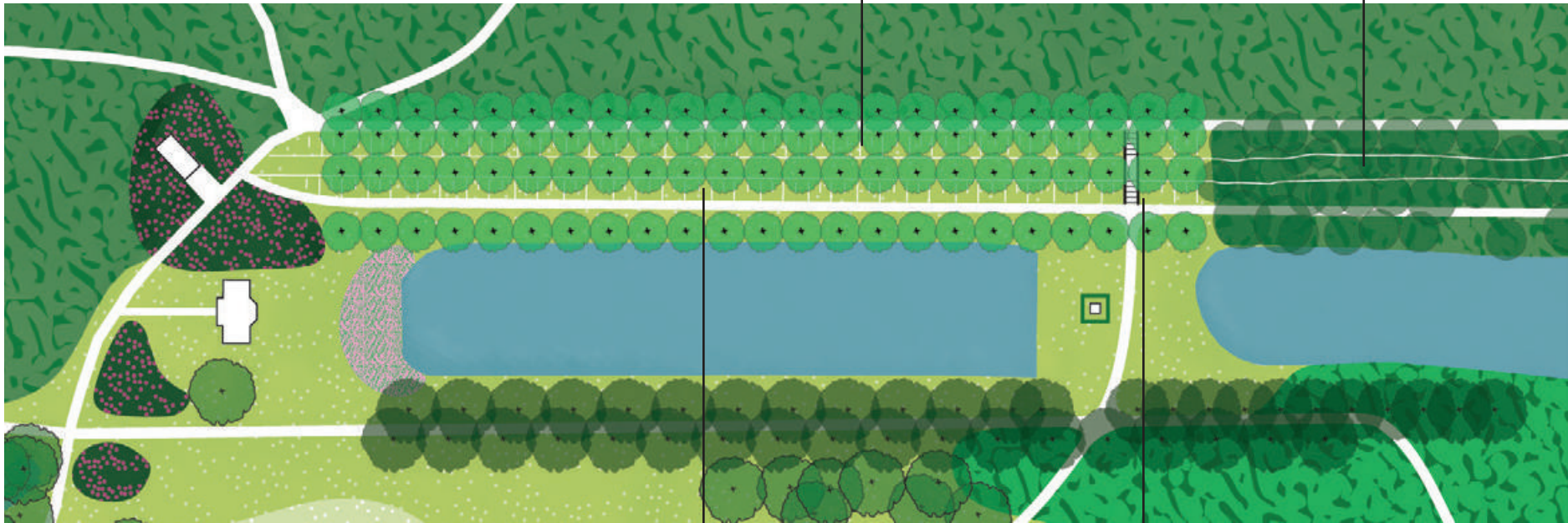

Fort bij Vechten, Bunnik

Principe: deel herstellen, deel laten zoals het is

Noordelijk deel:
Terrassen herstellen
met verstevigde taluds

Zuidelijk deel:
Huidige beplanting
behouden

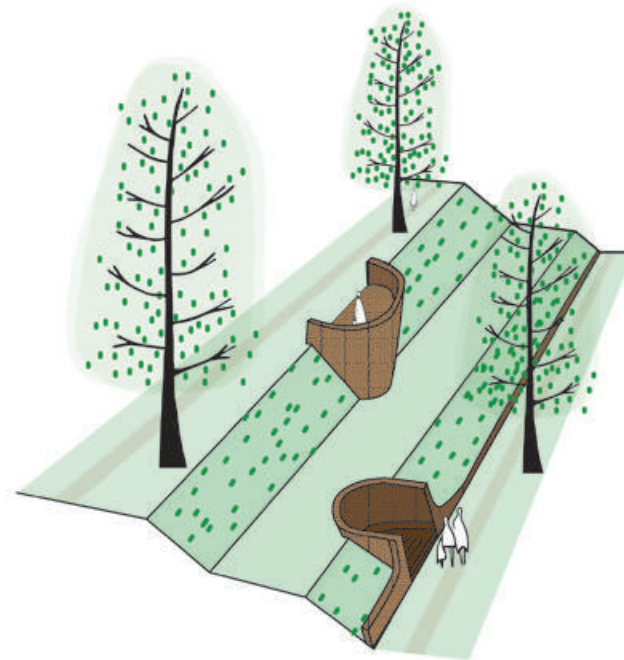
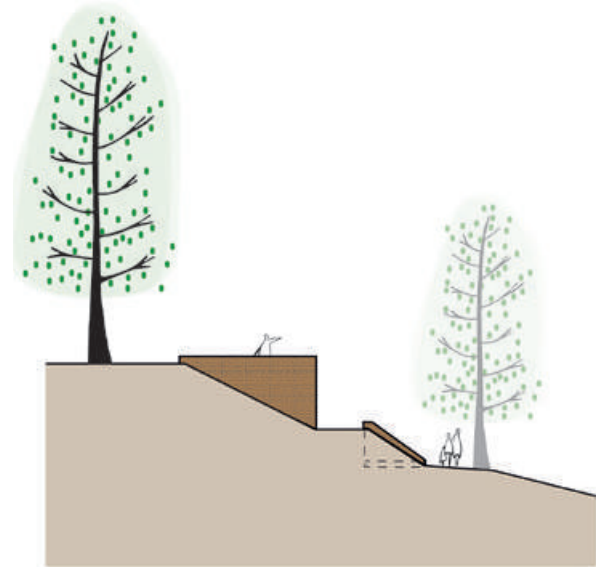
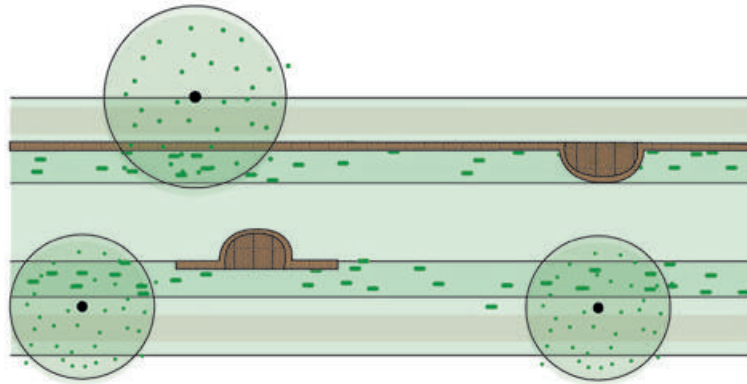
Nieuwe bomen aanplanten: lichthoutsoort
Ondergroei ontwikkelen (gras)

Trap verleggen naar
dam in aansluiting op
wandelpad

Voorstel

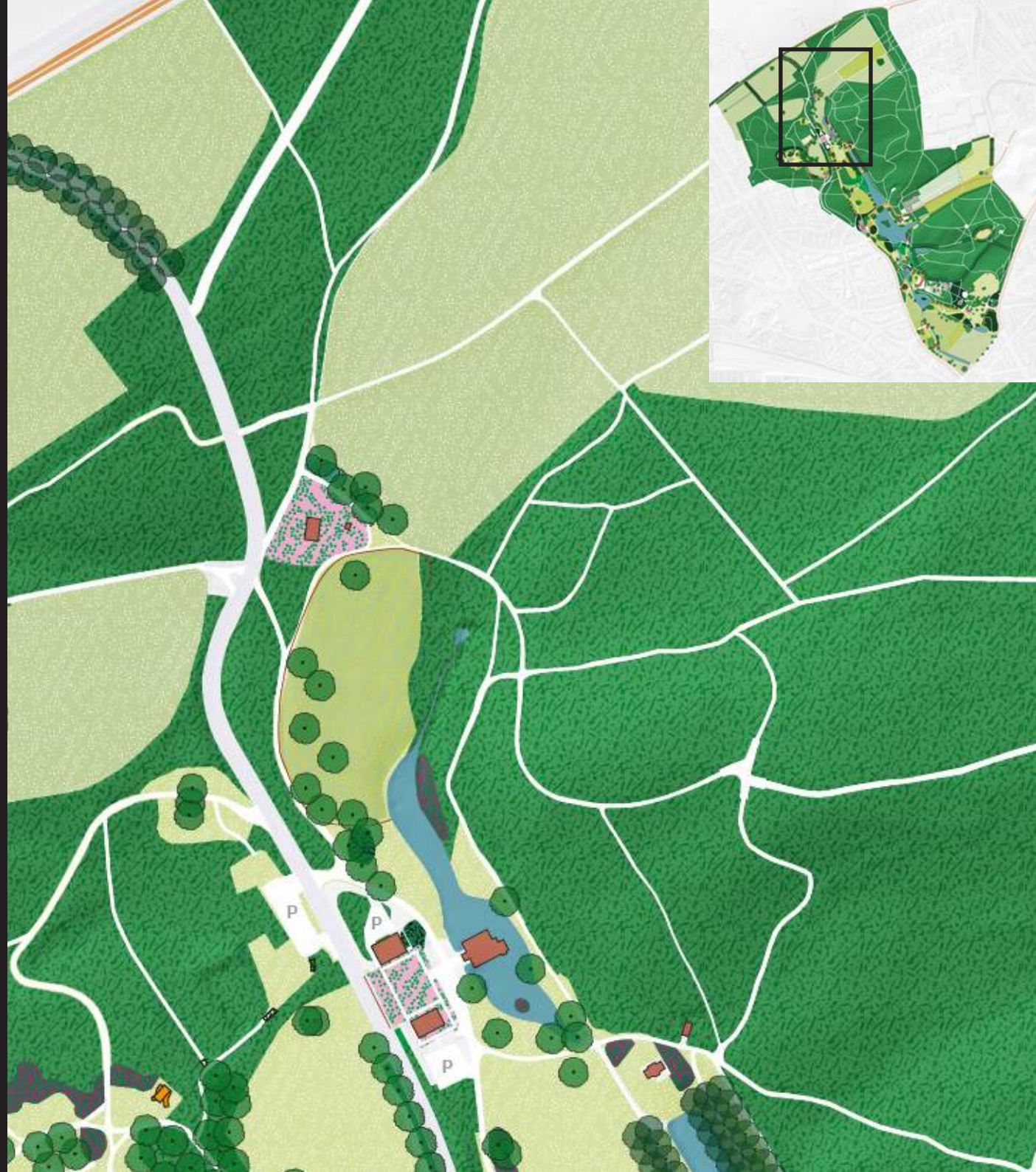

Voorstel: verstevigde taluds met gras/korte vegetatie

Voorstel: specials in het talud

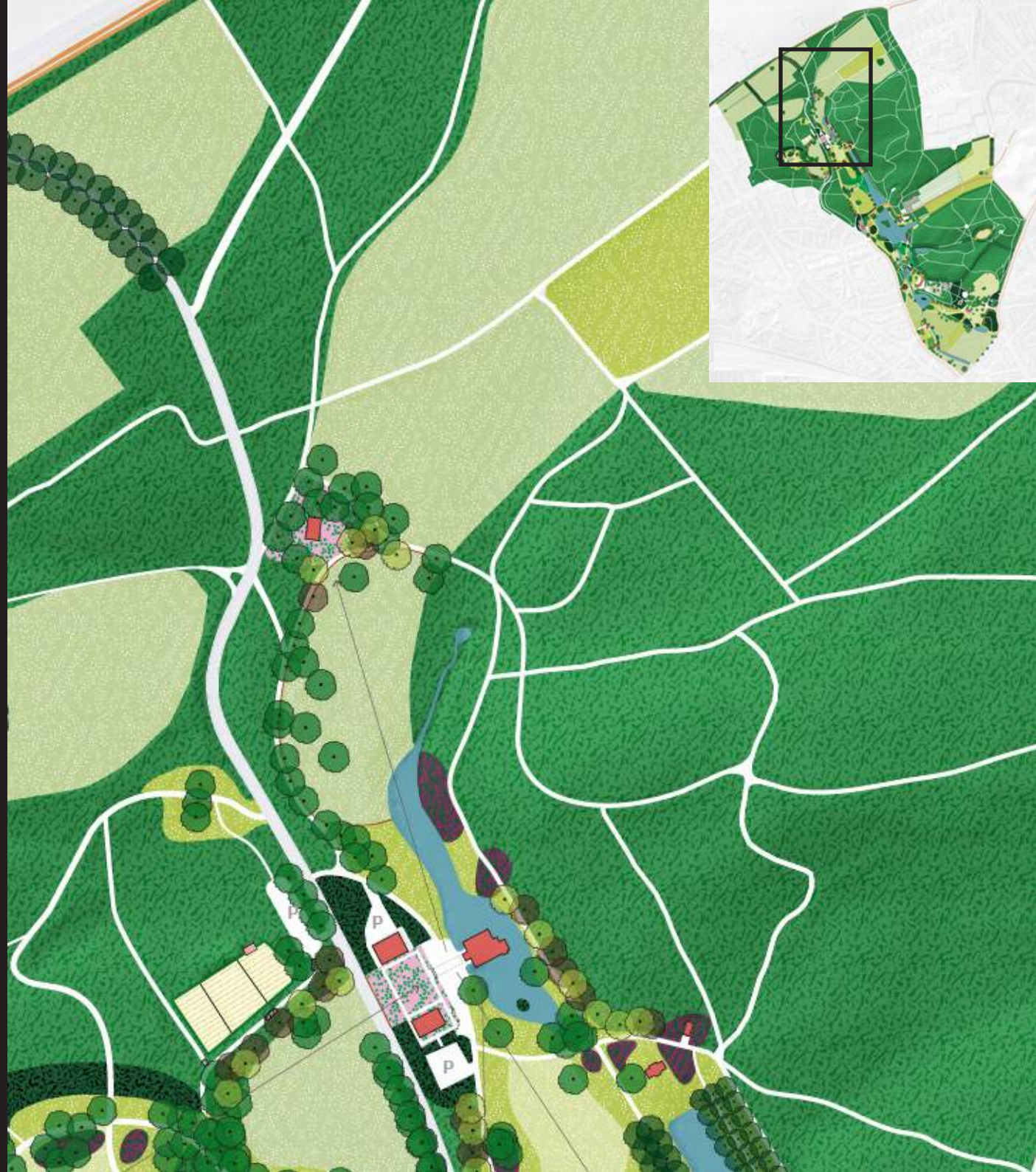
- Beplanting**
- Bos
 - Bronbos
 - Bos met wintergroene ondergroei
 - Gemengde clump
 - Boomgroep
 - Laan
 - Solitaire boom
 - Elzenstoof
 - Verfraaide bosrand
 - Haag
 - Rhododendrongroep
 - Mantelzoom-rand
- Weides**
- Natuurweide
 - Hooiland
 - Gazon
 - Agrarische weide
- Overig**
- Water
 - Privétuin
 - Volkstuinen
 - Bebouwing
 - Kunstwerken
 - Fietspaden

Huidige situatie

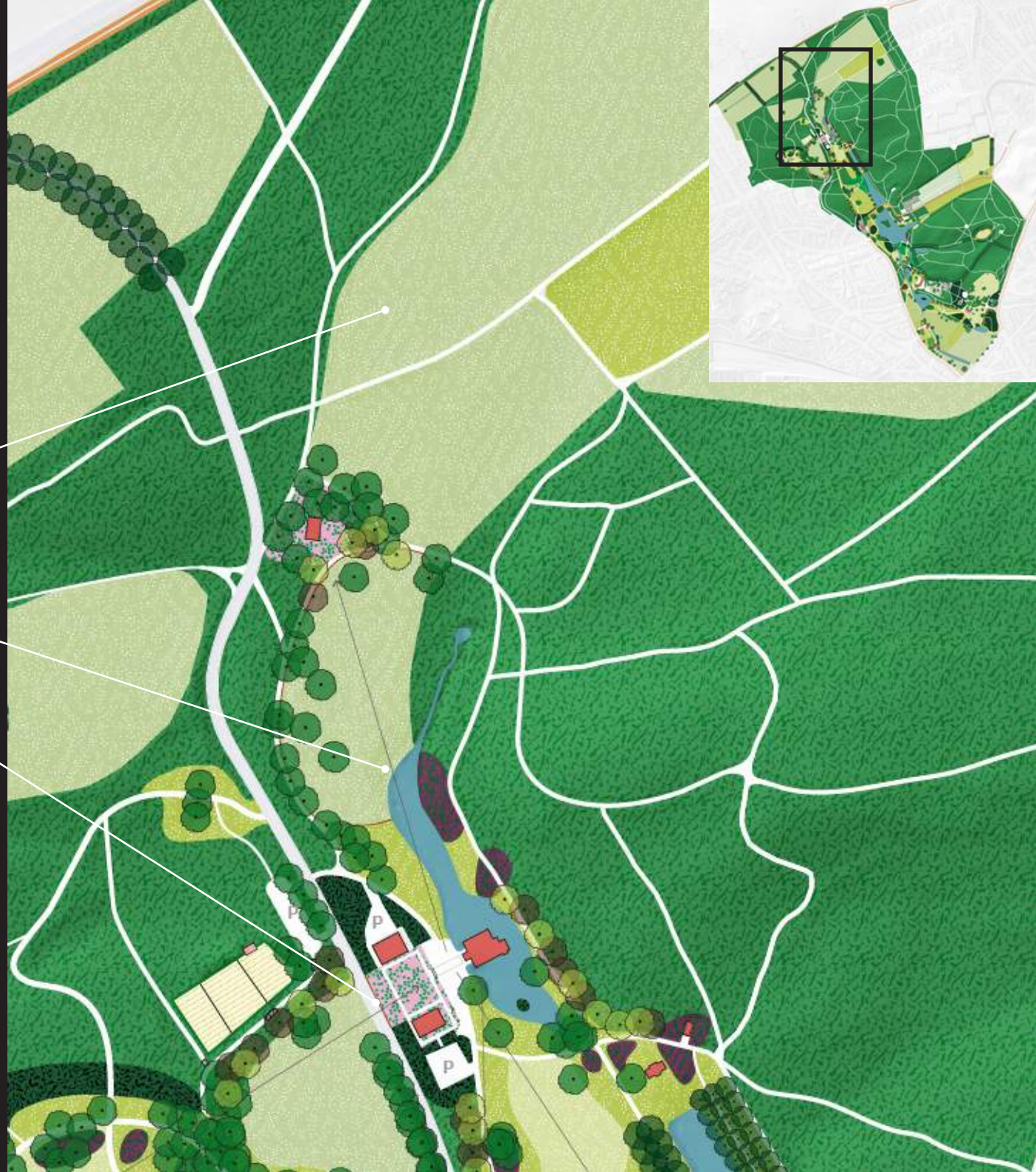
Zypendaal - weides + kasteel

Beplanting	
	Bos
	Bronbos
	Bos met wintergroene ondergroei
	Gemengde clump
	Boomgroep
	Laan
	Solitaire boom
	Elzenstoof
	Verfraaide bosrand
	Haag
	Rhododendrongroep
	Mantelzoom-rand
Weides	
	Natuurweide
	Hooiland
	Gazon
	Agrarische weide
Overig	
	Water
	Privétuin
	Volkstuinen
	Moestuin
	Bebouwing
	Kunstwerken
	Fietsstraat

Voorstel

Zypendaal - weides + kasteel

Natuurinclusieve landbouw ontwikkelen

Opschietende beplanting langs de vijver verwijderen

Grens van de tuin aan Zypendaalse weg vernieuwen: mooi hek, lage beplanting

Vista's vanuit kasteel Zypendaal herstellen

Zicht vanuit Huis Zypendaal

Bepanting

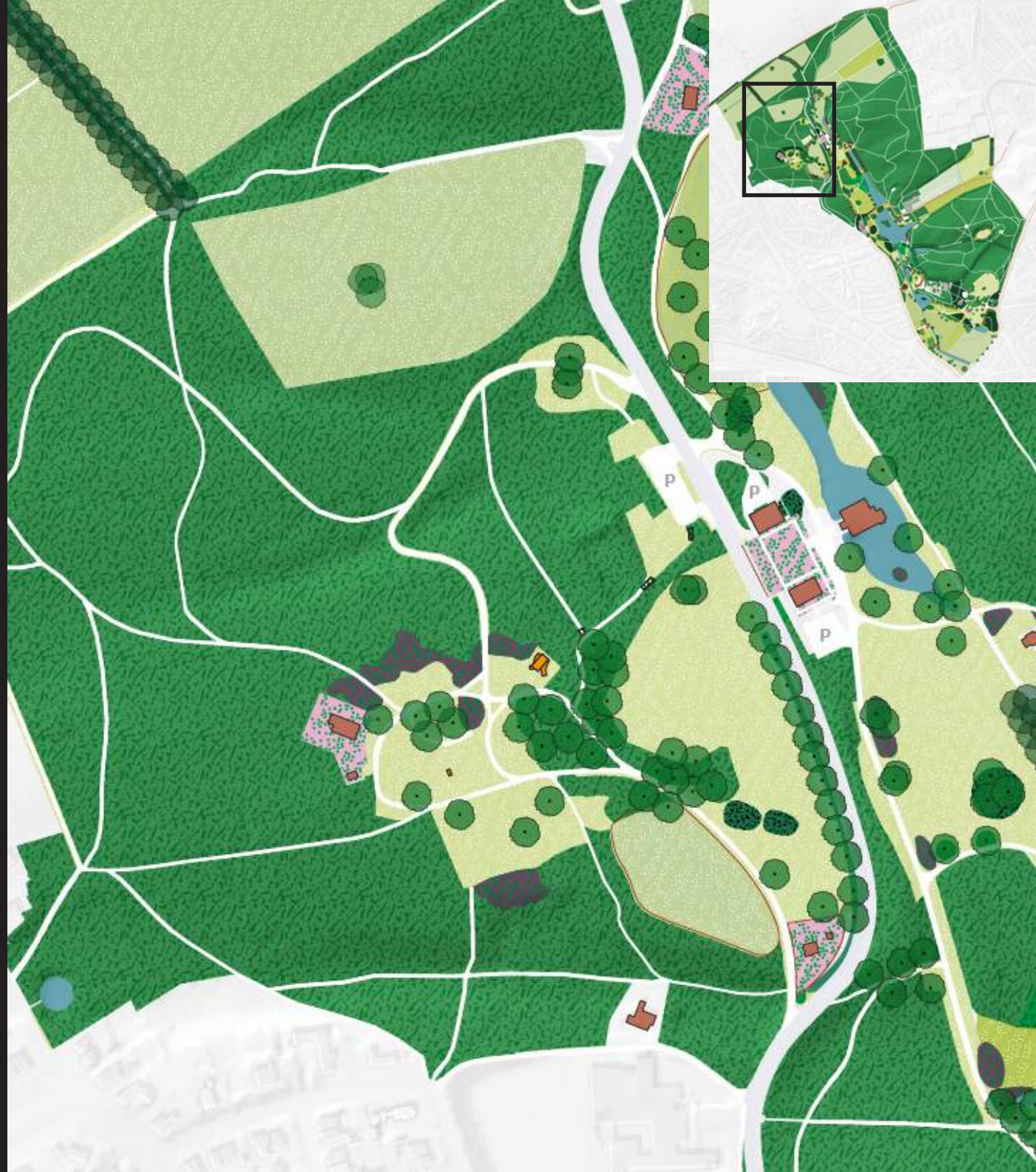
- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietspaden

Huidige situatie

Gulden Bodem

Bepanting

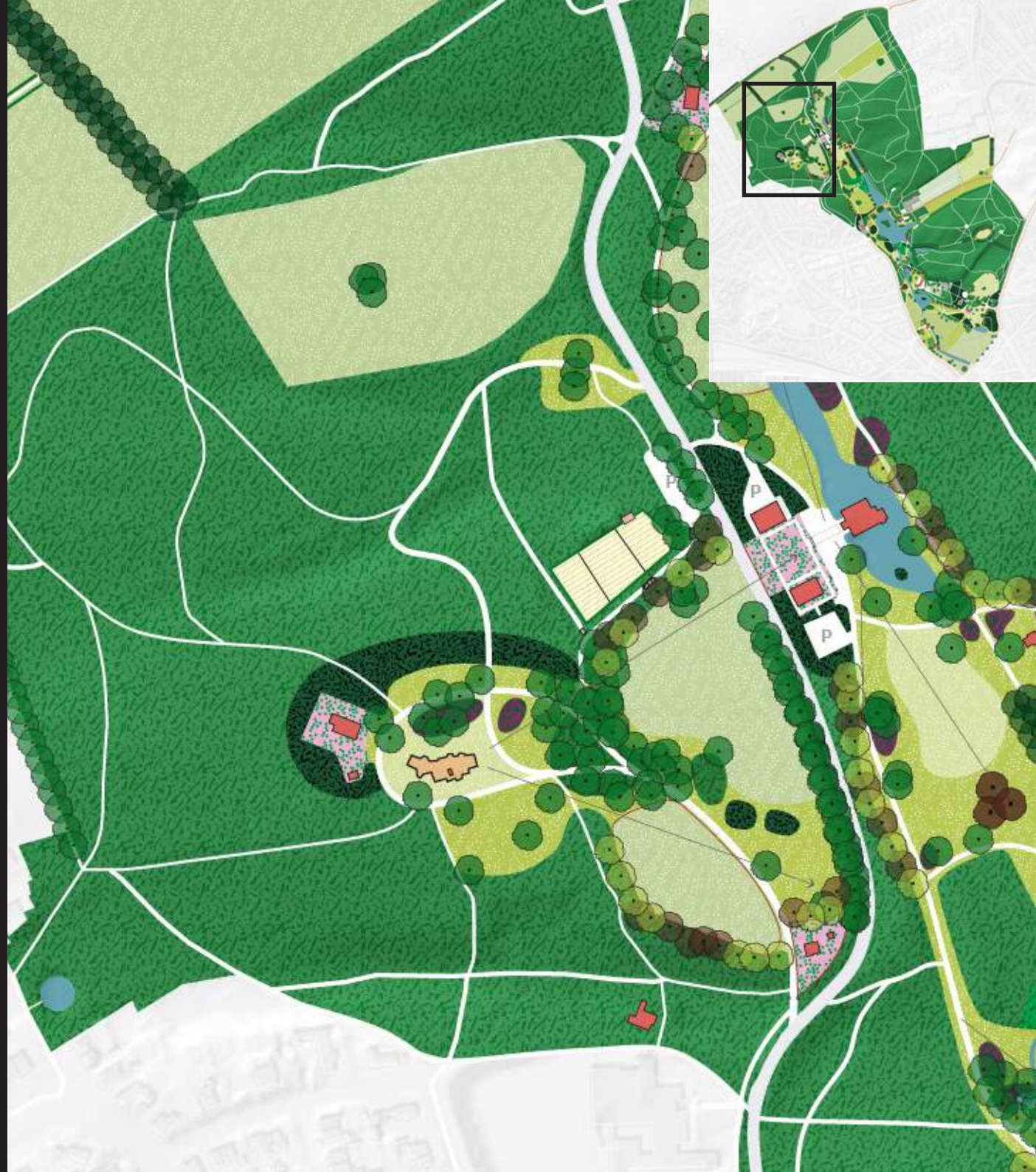
- Bos
- Bronbos
- Bos met wintergroene ondergroei
- Gemengde clump
- Boomgroep
- Laan
- Solitaire boom
- Elzenstoof
- Verfraaide bosrand
- Haag
- Rhododendrongroep
- Mantelzoom-rand

Weides

- Natuurweide
- Hooiland
- Gazon
- Agrarische weide

Overig

- Water
- Privétuin
- Volkstuinen
- Moestuin
- Bebouwing
- Kunstwerken
- Fietsstraat

Voorstel

Gulden Bodem

Hagen ontwikkelen in weide

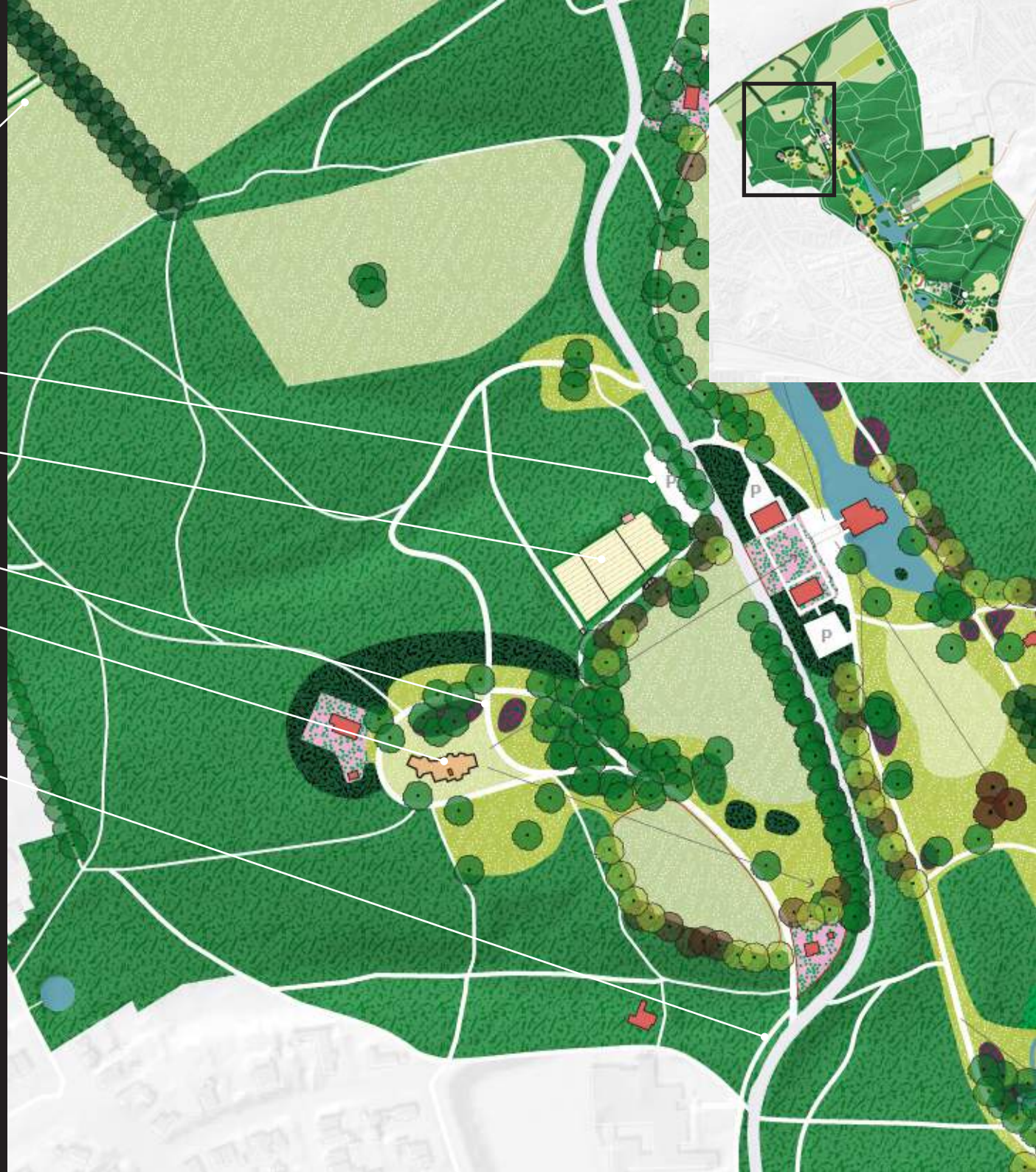
Parkeerplaats vernieuwen en vergroenen

Moestuin herstellen en nieuwe functie

Verbeter de padenstructuur

Locatie jachtslot ontwikkelen met nieuwe hedendaagse functie

Pad toevoegen langs de Zypendaalseweg

Historie - van jachthuis tot kunstwerk en speelplek

architectuur

Weliswaar gaat het hier om het terugbouwen van een historisch gegeven, maar heeft het de voorkeur dat de architectuur eigentijds, liefst vernieuwend en hoogwaardig is. Er is geen aanleiding voor historiserende bebouwing.

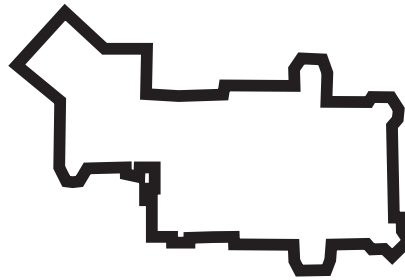
- Redenen hiervoor zijn:
- de waarschijnlijk andere functie van het gebouw vooral gekenmerkt door openbaarheid
 - een gebouw als het jachthuis is zwaar en haast lomp en domineert over het kasteel
 - met een eigentijds gebouw wordt het bestaansrecht van een buitenplaats ook in onze tijd veel beter benadrukt.

Gedacht wordt aan fragiele constructies, van staal, hout en glas, of aan metselwerk met glas. Dergelijke materialen kunnen fraai contrasteren met de natuurlijke omgeving, met de bomen en het relief. De toepassing van materiaalvlakken die van verre erg in het oog springen dient te worden vermeden.

Een innige ruimtelijke relatie binnen-buiten is wenselijk; de kwaliteit van de locatie wordt zo uitgenut. Dit leidt al gauw tot een plastische contour van het gebouw of een gebouw in geleidingen, zoals wenselijk wordt geacht. Het is aantrekkelijk als de aanwezigheid van het gebouw al beneden bij de toegang wordt ingeleid of "aangekondigd" met hier en daar bescheiden architectonische elementen als muren, trapsteden, pergola's en "folies" conform de architectuur van het gebouw.

Met de referentiebeelden is getracht deze intenties te illustreren.

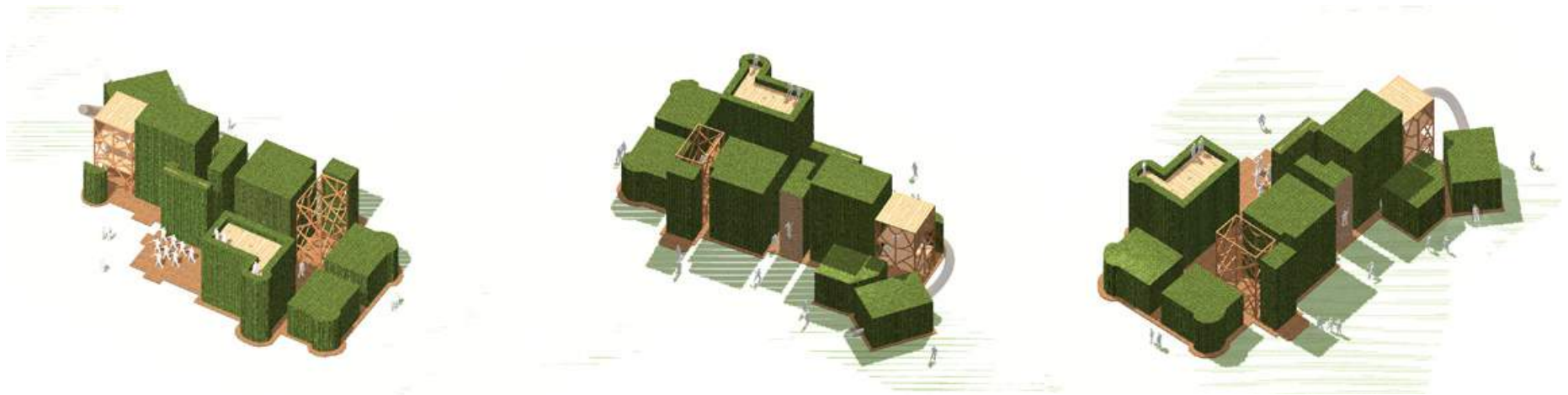
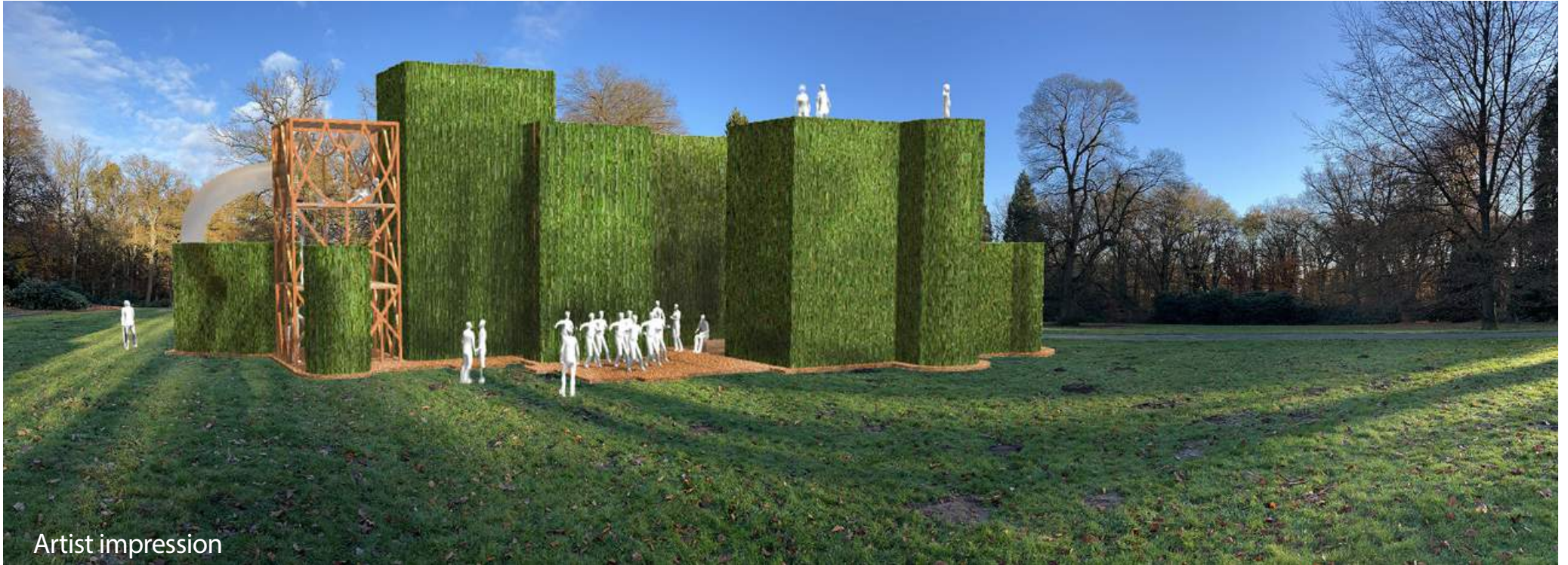
boven: fragment uit studie Ank Bleeker

boven: bouwtekening jachthuis Gulden Bodem

Voorstel iconisch element - concept

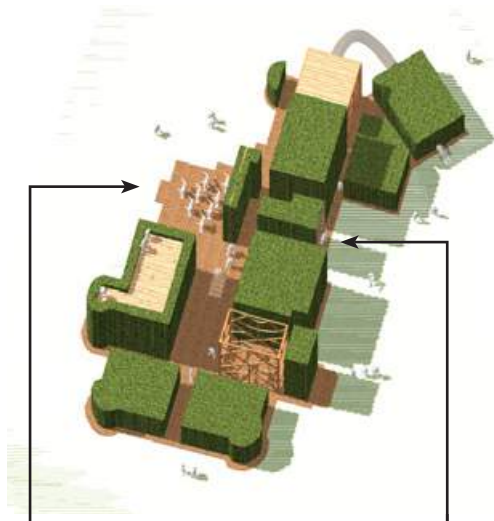

Voorstel iconisch element

functie

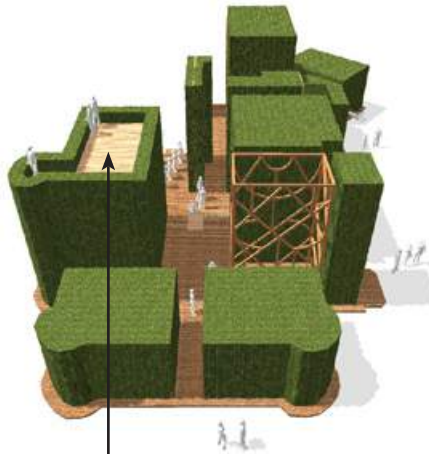
Het ensemble van de parken Somsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem wordt cultuur-historisch, landschappelijk, ecologisch en recreatief zo bijzonder geacht, dat de locatie van het voormalig jachthuis zich alleen maar leent voor nieuwbouw met een publieke functie. Alleen zo kan van een meerwaarde sprake zijn.

boven: fragment uit studie Ank Bleeker

podium

klimmuur

uitkijkplatform

klauterstructuur met glijbaan

podium

Voorstel iconisch element - multifunctioneel

Historische moestuin in Gulden Bodem

Herstel de historische moestuin in Gulden Bodem

PRESENTATIE
CONCEPT-PLAN

PARKENTOEKOMST

Visie en ontwikkelingsplan voor de parken

**SONSBEEK
ZIJPENDAAL
GULDEN BODEM**